

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzügyi intézménynél elhelyezett összegre
vezetett végrehajtás**

Szerző:

Dr. Schmidt Zsolt

Kézirat lezárva:

Pécs, 2024. augusztus 8.

I. Bevezetés

Annak érdekében, hogy a munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzügyi intézménynél elhelyezett összegre vezetett végrehajtással kapcsolatos szabályokat és gyakorlatot megismerjük, nem érdektelen először annak áttekintése, hogy lényegét tekintve mi is a végrehajtás. A végrehajtás lényegét Bacsó Jenő már 1917-ben úgy fogalmazta meg, hogy „a végrehajtási intézkedés a jogok érvényesülését, megvalósulását célozza és jogvédelemről így csak annyiban lehet szó, amennyiben a jogérvényesítés egyúttal annak védelmét is jelenti. A jogok védelmét, valamint azok érvényesítését célzó intézkedés államhatóságilag szabályozott eljárás keretében történik.”¹

Bacsó azzal is foglalkozott, hogy a végrehajtási eljárás nem peres eljárás, nem kiegészítő része a pernek, amit a célkülönbözőség és az is bizonyít, hogy végrehajtás előzetes per nélkül is előfordulhat.²

Más megfogalmazás szerint a „polgári végrehajtás a magánjog parancsolta magatartásnak vagy állapotnak közvetlen vagy közvetett kikényszerítése államhatalommal. A végrehajtás a magánjogi parancsnak végső közjogi szankciója.”³

Sárffy megfogalmazása szerint pedig „végrehajtásnak általában valamely akarat megvalósítását nevezzük. Bírói végrehajtás alatt a bíróságnak azt a tevékenységét értjük, amely arra irányul, hogy a bíróság a törvénynek megfelelő valamely magatartást vagy állapotot kikényszerítsen. ...Legszorosabb értelmében végrehajtási eljárásról akkor beszélünk, ha a bíróságnak ez a kikényszerítő tevékenysége a polgári törvénykezés körébe tartozik.”⁴

Az előbb idézettek lényegileg megfelelnek mai jogfelfogásunknak is és a végrehajtás lényegét jelentik. Mai szemléletünk szerint is a bírósági végrehajtás egy önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben valamely állami szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazásával juttatja érvényre a konkrét, egyedi ügyben elismert és kikényszeríthető jogot.

¹ Bacsó Jenő: *A végrehajtási eljárás jog tankönyve* (Csáthy Ferenc M.kir. Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadó Vállalata, Debrecen), 1. oldal.

² Bacsó Jenő: *A végrehajtási eljárás jog tankönyve* (Csáthy Ferenc M.kir. Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadó Vállalata, Debrecen), 1. oldal.

³ Fehérvári Jenő: *A Magyar Polgári Végrehajtási Jog Rendszere* (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1947.), 1. oldal.

⁴ Dr. Sárffy Andor: *A végrehajtási eljárás jogszabályainak magyarázata* (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1938.), 1. oldal.

A végrehajtásnak általánosságban két fő módja van, a büntetés-végrehajtás és a vagyoni végrehajtás. Az elhatárolásnál döntő szempont, hogy a szankció során a kényszer a jogsértőnek főként a személyét vagy vagyonát érinti-e. A büntetés-végrehajtás a büntetőeljárás keretében hozott bírósági határozatok végrehajtását jelenti és elsősorban a jogsértő személye ellen irányul. Végrehajtásra az e célra létrehozott, megfelelő törvényes keretek között működő és szabályozott büntetés-végrehajtási intézményekben kerül sor.

A vagyoni végrehajtásnak három fő válfaja van, a bírósági végrehajtás, a közigazgatási végrehajtás, ide értve az adóvégrehajtást is, és a közvetlen végrehajtás.

A bírósági végrehajtásnak korábbi jogunk három fő típusát különböztette meg:

- a singularis (külön végrehajtás), amelyet a végrehajtási törvény és annak mellékletei szabályoztak,
- az universalis (egyetemes) végrehajtás a csőd, amely a csődtörvény és „mellékkútfoi” szerint bonyolódik le,
- a vállalati üzemvagyonra, mint egységre vezetett úgynevezett általános végrehajtás.

A régi jog szerint ez az utóbbi mintegy középhelyet foglalt el a singularis és az universalis végrehajtás között, legrészletesebben kiépített válfaja az ipari jelzálogadás ellen irányuló, az 1928. évi XXI. törvényen alapuló végrehajtás volt, továbbá ide tartozott a bányavállalat, a csatornavállalat és a villamosmű ellen intézett végrehajtás is. A végrehajtás e módjának célja úgy foglalható össze, hogy az üzemképes vállalatot a maga egészében juttassa az árverési vevő kezébe annak érdekében, hogy az üzemnek ne kelljen szünetelnie és a vállalat gazdasági egységét ne bontsa meg.

A jelenlegi szabályozás szerint a bírósági végrehajtásnak két típusa van, változatlanul a teljes (totális), más néven általános, egyetemes vagyoni végrehajtás, amely az adós vagyonát teljes egészében az adós tartozásának kielégítésére használja, végeredményében pedig az adós, mint jogalany, megszűnéséhez vezet. Ez az eljárás jelen jogunkban a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Csődtv.) rendelkezései szerint történik.

Az egyedi (singularis) vagyoni végrehajtás az adós egyes vagyontárgyait vagy vagyoni jogait külön vonja végrehajtás alá, ez az eljárás az adós jogalanyiségát nem érinti, jogi helyzetét nem változtatja meg.

A végrehajtás alapelveinek, jogi jellegének ilyen tisztázása után, nem érdektelen áttekinteni a történeti fejlődés legfontosabb lépéseit.

II. Rövid történeti áttekintés

Az ókorban a vagyoni követelések végrehajtására elsődlegesen személyi kényszert alkalmaztak. Még a római jogban is eleinte a személyi végrehajtás érvényesült. A római perrend történeti változásainak megfelelően a magánjog háromféle végrehajtási eljárást ismert. Civiljogi perrendben elsődlegesen személyi végrehajtás érvényesült. A tartozását meg nem fizető adóst a hitelező elfoghatta, az eljárását a praetor hagyta jóvá, ezután a hitelező az adósát 60 napig fogságban tarthatta, ennek eredménytelen eltelte után a hitelező adósát megölhette vagy eladhatta a Tiberisen túlra. Több hitelező esetén az adóst rabszolgának adták el és a vételárat követelésük arányában felosztották. A későbbiekben lehetőséget engedtek arra, hogy az adós megegyezzen a hitelezővel, hogy tartozását ledolgozza és addig a hitelező fogságában maradjon. Kr.e. 326-ban a Lex Poetelia Papiria megtiltotta az adós megölését és/vagy rabszolgaként történő eladását.

A praetori perrend korában a kizárólagos személyi végrehajtás mellett megjelent a vagyoni végrehajtás is. A végrehajtási eljárás az úgynevezett actio iudicati útján indulhatott, amelyet a pernyertes felperes kezdeményezett abban az esetben, ha a marasztalt alperes 30 nap alatt nem teljesítette az ítéletben foglaltakat. Ebben az időben elsősorban a vagyoni végrehajtás érvényesült, amely az adós egész vagyonára kiterjedő csődszerű végrehajtás volt.

A császári perrend korában a végrehajtás már vagyoni végrehajtás keretében és többnyire singularis végrehajtás volt, azaz az adós egyes vagyontárgyaira terjedt ki. Ha az adós marasztalása pénztartozásra vonatkozott, az adós egyes vagyontárgyait bírósági végrehajtó útján bírói zálogolással foglalták le. Ha a marasztalás meghatározott dologra irányult, akkor ezt hatósági eljárás keretében elvették az adóstól és átadták a hitelezőnek.

A bírósági végrehajtás fejlődésében a feudalizmus bizonyos tekintetben visszalépést hozott, tekintve, hogy a bírói döntések végrehajtása a jogosult feladata volt és a jogosultak rendszerint fizikai erővel, fegyverekkel maguk szereztek érvényt jogaiknak. Szerephez jutott a személy elleni kényszer is.

A személy elleni kényszer alkalmazása még hosszabb ideig fennmaradt, ennek ismert intézménye az adósok börtöne volt. Az adósok börtönét a francia jog 1867-ben, a német jog 1868-ban, az angol pedig

1869-ben szüntette meg. Angliában azonban még a XX. században is fennmaradt a polgári bíróság ítéletét nem teljesítő adósok börtönbe zárásának lehetősége.

A XVIII-XIX. század a magánjogi kodifikációk időszaka, ekkor került sor a polgári eljárásjog, ezen belül a bírósági végrehajtás normáinak törvénybe iktatására is. Az 1806. évi napóleoni polgári perrendtartás V. könyvében már szólt a bírósági határozatok végrehajtásáról.⁵

Magyarországon kezdetben a poroszló látta el a végrehajtással kapcsolatos feladatokat. Az Aranybulla megújítása után azonban jelentős feladatokat kaptak a káptalanok és konventek, valamint a szolgabírák. Több királyunk is adott ki végrehajtással kapcsolatos dekrétumokat. A személy elleni kényszer fokozatosan kiszorult és helyette a vagyoni jellegű szankciók kaptak szerepet.

Később az 1723. és 1729. évi egyes törvények tartalmaztak a végrehajtással kapcsolatos rendelkezéseket. A bírói ítéletek végrehajtásáról szólt az 1836. évi XV. törvény és az 1840. évi XV. törvény.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc kapcsán az akkor alakuló új országgyűlés hatályon kívül helyezte a rendi Magyarországhoz, a feudális joghoz kapcsolódó jogszabályokat, azonban nem volt idő arra, hogy helyette új, az akkori kornak megfelelő, modern jogszabályok megalkotására kerüljön sor. A szabadságharc leverését követő abszolutisztikus önkényuralmi rendszerben nem működött a magyar parlament, így jelentősebb jogszabályok megalkotására sem kerülhetett sor. A kor követelményeinek megfelelő modern és időtálló törvények megalkotására csak az 1850-es évek végén, illetve döntően csak az 1867-ben történt kiegyezést követő időben kerülhetett sor.

A modern kornak megfelelő első végrehajtási eljárásról szóló szabályt a Polgári Törvénykezési Rendtartásról szóló 1868. évi LIV. törvény tartalmazza, amely külön fejezetben szól a végrehajtási eljárásról.

A következő lépés az 1881. évi LX. törvény megalkotása volt, amely a végrehajtási eljárásról szóló

⁵ Ezt a részt A Bírósági Végrehajtás Magyarázata című kiadványból (Complex Könyvkiadó, 2009.) a 19. és 21. oldalon írtak alapján állítottam össze. (A hivatkozott nagykommentár elektronikus formátumban állt rendelkezésemre. A lábjegyzetekben feltüntetett oldalszámok egyezőségéhez 8-as betűmérettel történt nyomtatás vagy nyomtatási kép megtekintése szükséges.)

minden részletre kiterjedő jogszabályt jelentett és amely kisebb-nagyobb módosításokkal egészen 1955-ig volt hatályban.

Itt érdemes megemlíteni, hogy a bírósági végrehajtókról az 1871. évi LI. törvény tartalmaz rendelkezést. Létrehozta azt az önálló végrehajtói szervezetet, amely szerint minden járásbíró és első fokon eljáró törvényszék mellé bírósági végrehajtót kellett kinevezni. A bírósági végrehajtót az igazságügy-miniszter nevezte ki, s részletes szabályokat tartalmaz a törvény arról, hogy ki láthatja el a végrehajtói feladatokat, hogy a felügyeleti jogot az a bíróság gyakorolja, amely mellé a végrehajtó kinevezése történt. Ez a törvény ugyancsak 1955-ig volt hatályban.

Már legelső komplex és átfogó végrehajtási törvényünk, az 1881. évi LX. törvénycikk is a perszabályoktól elkülönült eljárásnéven szabályozta a végrehajtási eljárást. A végrehajtási eljárás perködextől való relatív függetlensége fennmaradt a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk (az ún. Plósz féle polgári perrendtartás) megalkotása, illetve hatálybalépése után is. E jogalkotási gyakorlat a jogélet síkján eldöntötte a jogirodalmi vitát, s Magyary Géza felfogásával megegyező módon vallotta és vallja, hogy a „végrehajtási eljárás egészen a per körén kívül eső eljárás...” (Magyary Géza-Nizsalovszki Endre: Magyar Polgári Perjog, 3. kiadás, Budapest, 1939., 19. o.).⁶

Az említett törvénycikket az 1955. évi 21. számú törvényerejű rendelet helyezte hatályon kívül a hozzá kapcsolódó, mintegy húsz kisebb-nagyobb jogszabályban szétszórtan található korábbi joganyaggal együtt. Az indokolásból kitűnően „a meghatározott társadalmi viszonyoknak megfelelő új elvi alapokkal rendezte a bírósági végrehajtás kérdéseit, számos új jogintézményt vezetett be és a bírósági végrehajtást a végrehajtás alapvető általános formájává építette ki.”⁷ A törvényerejű rendelettel kapcsolatban érdemes azt megemlíteni, hogy a szocialista diktatúra éveiben a Parlament viszonylag ritkán ülésezett, kevés törvényt hozott, ehelyett a lényegében az államfői feladatokat ellátó Elnöki Tanács törvényerejű rendeleteket alkotott. A törvényerejű rendelettel törvényeket is lehetett módosítani és hatályon kívül helyezni. A korra jellemző megfogalmazás, hogy „A szocialista állam által alkalmazott kényszer elvileg más jellegű, mint minden korábbi állami kényszer.

⁶ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nadas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 1. oldal.*

⁷ *Az 1955. évi 21. tvr. Indokolása.*

Társadalmunk nem egy intézménye látszólag hasonlíthat a korábbi társadalmi rendszer intézményéhez, a valóságban azonban „bizonyos fajtájú” intézményeknek elvileg másfajta intézményekkel való gigantikus felváltását jelenti”.⁸

Az 1955. évi tvr. egész rendszerét az a téves felfogás jellemezte, hogy az állami kényszer az önkéntes jogkövetésre ösztönző meggyőzéssel párosul. „A kényszer alkalmazásával kapcsolatos eljárásban is nagyobb jelentőséget kap a meggyőzésre, az önkéntes teljesítés elérésére irányuló törekvés”⁹ Az egész törvényerejű rendeleten az önkéntes jogkövetés téveszméje érvényesül, az adósnak nyújtott kedvezmények sora állapítható meg, továbbá az, hogy különböztet adósok és végrehajtást kérők között aszerint, hogy magánszemélyről, állami szervről, társadalmi szervezetről vagy szövetkezetről van szó.

Az 1955. évi tvr. szabályozásának egy jelentős része az 1970-es évek közepére már tarthatatlanná vált, ezért született meg a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet (Vhtvr.) és annak végrehajtási rendelete a 14/1979. (IX.17.) IM rendelet. Kiemelendő, hogy ez a tvr. már nem tartalmazta azt, hogy a végrehajtási eljárás kezdetén az adóst az önkéntes teljesítés érdekében végrehajtási értesítésben teljesítésre kell felhívni, tehát lényegében szakít az önkéntes jogkövetés elvével.

Végül a rendszerváltást követően az Országgyűlés megalkotta a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényt (Vht.), amely felváltotta a Vhtvr.-t és több, esetenként igen jelentős mértékű módosítást követően jelenleg is hatályban van. A Vht.-t 1994. május 11. napján hirdették ki a Magyar Közlönyben és szeptember 1. napján lépett hatályba akként, hogy a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kellett azzal, hogy a jogszabály hatályba lépése előtt tett eljárási cselekmények megtartják hatályukat, jogkövetkezményeik fennmaradnak.

⁸ Vida István: *A bírósági végrehajtás (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.), 27. oldal. Az idézet tartalmaz egy részt Lenin, Állam és Forradalom című művének 38. oldaláról.*

⁹ Vida István: *A bírósági végrehajtás (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.), 27. oldal.*

III. Bírósági végrehajtás - közigazgatási végrehajtás - közvetlen végrehajtás

A bírósági végrehajtás célja és így egyben a Vht. hatálya, hogy a követelések behajtását bírósági végrehajtás útján, állami kényszer alkalmazásával biztosítsa. A bírósági végrehajtástól élesen el kell határolni a közigazgatási eljárás során született határozatok, egyezségek végrehajtását, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által folytatott eljárást.¹⁰ Ezekre az eljárásokra vonatkozó szabályokat az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.), az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (Avt.), az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (Air.) és az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.) tartalmazzák.

Ahogy említettük, jogrendszerünk az egyedi vagyoni végrehajtás körében a végrehajtási eljárások három nagy típusát különbözteti meg: a bírósági végrehajtást, a közigazgatási végrehajtást és a közvetlen végrehajtást. A közigazgatási végrehajtás a Vht. által szabályozott végrehajtási eljárások szemszögéből nézve gyűjtő kategória. Körébe tartozik az adóvégrehajtás éppúgy, mint a szűkebb értelemben vett, az Ákr. alapján elrendelt közigazgatási végrehajtás.¹¹

A közigazgatási végrehajtás a közigazgatási hatósági eljárás azon szakasza, ahol az arra feljogosított hatóságok a jogszabályokban meghatározott eljárási cselekmények foganatosításával gondoskodnak a végrehajtható döntésben - határozatban vagy végzésben - megállapított kötelezettségek megvalósításáról.¹²

A jogalkotó fenntartotta a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) korábbi koncepcióját, miszerint a közigazgatási végrehajtás szabályainak és a bírósági végrehajtás szabályainak, tehát az Ákr.-nek és a Vht.-nek összhangban kell lenniük egymással. Így az Ákr. sui generis intézményeit - mint például a végrehajtás elrendelése, felfüggesztése, jogorvoslat - változatlanul hagyta, emellett - a később írtak szerint - a Vht. alkalmazását írja elő ott, ahol az Ákr. nem tartalmaz rendelkezést.

¹⁰ Mikó Gergely: *Ingatlan-végrehajtás a bírói gyakorlatban*, Gazdaság és Jog, 2012, 1. o.

¹¹ Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Máttyás / Nádás György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez*, 10. oldal.

¹² Kilényi Géza (szerk.): *A közigazgatási eljárási törvény kommentárja*. Complex, Budapest, 2005., 323. o.

A Vht. 2. §-a szerint a munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás foganatosítása esetén a bírósági végrehajtás szabályai irányadók akkor is, ha a pénzkövetelést közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján hajtják be.

E szakasz a Vht. alkalmazási körét bővíti és rendelkezési körébe vonja azokat az eseteket, amikor a végrehajtás speciális vagyronra, munkabérre, egyéb járandóságra vagy pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre folyik és a követelést vagy közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján érvényesítik. Ezen túlmenően nincs jelentősége annak, hogy mely szerv folytatja le a végrehajtást, mivel a végrehajtási szabályok egységének elve alapján e végrehajtó szervek eljárására is a Vht. lesz irányadó.¹³ Eljárásuk közös pontja, hogy a követelést az adós jövedelméből, illetve a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt vagyonából elégítik ki. (Az ingó- és ingatlanvagyon vonatkozásában a Vht. 3. és 4. §-ai tartalmazznak külön rendelkezéseket.)

Két ponton azonban szűkíti is a rendelkezés a Vht. alkalmazási körét. Egyrészt a Vht. szabályainak irányadó jellegű alkalmazását teszi lehetővé, ezzel kifejezésre juttatva azt, hogy az egyedi és a speciális végrehajtási eljárások ekkor alapvetően nem a Vht. szabályai szerint folynak, hanem adott speciális területre vonatkozó sajátos jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően, így például az Ákr. vagy az Avt. szabályai alapján. Másrészt a Vht. szabályainak alkalmazási köre természetesen csak a végrehajtás foganatosítására korlátozódik, a végrehajtás elrendelésekor, felfüggesztésekor, megszüntetésekor és korlátozásakor, valamint a jogorvoslatok során ebből adódóan értelemszerűen kizárt. Ehhez kapcsolódóan ki kell emelni a Legfelsőbb Bíróság néhány elvi jellegű döntését. Így elvi jelleggel mondta ki több ügyben, hogy bíróság előtt adó-végrehajtási eljárás megszüntetése, illetőleg korlátozása iránti per nem indítható, valamint hogy az adóhatóság határozatán alapuló végrehajtás megszüntetésére bírói úton nem kerülhet sor.¹⁴ Emellett leszögezte, hogy a társadalombiztosítási végrehajtási eljárás megszüntetése, illetve korlátozása nem tartozik bírói útra.¹⁵

A fentieknek megfelelően az Ákr. vonatkozó 131. § (1) és (2) bekezdései akként rendelkeznek, hogy a törvény rendelkezéseit a végrehajtási eljárásban a végrehajtásról szóló fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni; eltérő rendelkezés hiányában pedig a Vht. -t kell alkalmazni, kivéve ha

¹³ 13Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez*, 3. oldal

¹⁴ BH1995.525. számú és BH2002.402. számú döntések

¹⁵ BH2000.62. számú döntés

a végrehajtást az állami adóhatóság foganatosítja, eljárására ekkor az Ákr. végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni.

Utóbbi esetre az Avt. 3. §-a rendelkezik úgy, hogy a Vht. -t csak akkor kell alkalmazni, ha az Avt., az Air. és az Art. sem tartalmaz eltérő rendelkezést. Ilyenkor sem alkalmazható azonban a Vht. 9. §-a, amely a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) alkalmazását írja elő a Vht. által nem szabályozott eljárási kérdésekben. Megállapítható tehát, hogy a Vht. alkalmazási köre az adóvégrehajtás során igencsak szűkös, az már-már teljesen külön szabályozott végrehajtási eljárásként kezelhető.

A Vht. 2. §-a biztosítja tehát, hogy a végrehajtást kérő akkor is hozzájusson követeléséhez, ha a speciális szabályok hiánya miatt a kielégítés bizonytalanná válhatna.

A Legfelsőbb Bíróság elvi jelleggel mondta ki, hogy az adóhatóság a végrehajtási eljárásban a Vht. rendelkezéseit alkalmazza. Az adóvégrehajtót az eredményes végrehajtás érdekében mindazok a jogok megilletik, ami a Vht. szabályai alapján a bírósági végrehajtót.¹⁶

Szintén elvi élel mondta ki a Legfelsőbb Bíróság egy ügyben, hogy közigazgatási végrehajtási eljárás elrendelésére és foganatosítására - eltérő rendelkezés hiányában - a bíróság nem jogosult.¹⁷

Említettük, hogy az egyedi vagyoni végrehajtás harmadik fajtája az ún. közvetlen végrehajtás. A Vht. 2. §-a ezekben az eljárásokban is a Vht. szabályainak alkalmazását írja elő. Közvetlen végrehajtásra csak nagyon szűk körben van lehetőség, az ilyen végrehajtást olyan szervek végzik, amelyek sem bírósági, sem közigazgatási szervnek nem minősülnek. A közvetlen végrehajtás az egyedi vagyoni végrehajtás legegyszerűbb, ugyanakkor kivételes útja, amelynek során - kifejezett törvényi felhatalmazás alapján - a követelést az adóst megillető pénzüsszezből (például munkabérből) hajtják be. Ilyen eset, amikor a munkáltató követelése realizálása során a végrehajtást is maga, közvetlenül foganatosítja. Erre úgy kerülhet sor, hogy a munkáltató követelését a munkavállaló béréből közvetlenül levonja. Ilyen eljárásra ad felhatalmazást a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I.

¹⁶ Leg. Bír. Kfv.I.35.079/2008.

¹⁷ KGD2004.98. számú és BH2003.461. számú döntések

törvény (Mt.) 161. § (2) bekezdése, amikor kimondja, hogy a munkáltató követelését a munkabérből levonhatja a munkavállaló hozzájárulása alapján a levonásmentes munkabérrészig (ilyenre kerülhet sor például a kártérítési igény érvényesítése során), vagy ha az előlegnyújtásból ered.¹⁸

A Vht. irányadó alkalmazása ugyanakkor csak a Vht. által nem szabályozott közvetlen végrehajtási eljárásokban jöhet szóba, mivel az abban foglalt eljárások tekintetében a törvény szabályai kógens módon érvényesülnek, nem pedig irányadó, másodlagos normaként. Ezért a Vht. 2. §-a kapcsán azokról a közvetlen végrehajtási módokról és eljárásokról beszélhetünk, amelyeket nem a Vht., hanem más jogszabályok nevesítenek.¹⁹

A dolgozat témájához nem kapcsolódik szorosan, de említést kell tenni a Vht. 3. és 4. §-airól. A Vht. 3. §-a értelmében a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén is az ott nem szabályozott kérdésekben a bírósági végrehajtás szabályai irányadók. Fentiek alól kivételt enged a Vht. 4. §-a. Eszerint, ha ingóságot (követelést, jogot) vagy ingatlant bírósági és közigazgatási végrehajtás során egyaránt lefoglaltak, az eljárást bírósági végrehajtás útján, a Vht. szabályai szerint kell tovább folytatni.

A végrehajtás foganatosítása során sokszor előfordul az eljárások ilyen találkozása. Mivel a Vht. az egyedi vagyoni végrehajtás „fő útja”, ezért a törvény a közigazgatási végrehajtást „áttereli” a Vht. útjára. E jogszabályi rendelkezéssel lehetőség nyílik a párhuzamos eljárások megszüntetésére.²⁰

A gyakorlatban ha a végrehajtó az ingatlan, ingóság lefoglalása során tudomást szerez arról, hogy azt közigazgatási eljárás során is lefoglalták, megkeresi az illetékes hatóságot az ügy „áttétele” iránt. (Ez az ingatlan tulajdoni lapjának megtekintésekor kerül megállapításra, ugyanis a foglalás ténye az ingatlan-nyilvántartásban fel van tüntetve. Ingóság esetén amennyiben van közhiteles nyilvántartás, úgy ebből hasonlóképp megállapítható a közigazgatási végrehajtás folyamatban léte. Ha azonban nincs nyilvántartás, vagy jogról, követelésről van szó, meglehetősen problematikusá válhat a párhuzamos eljárások kizárása.) A megkeresett hatóság a nála folyó eljárás iratait megküldi a

¹⁸ Éless Tamás, Juhász Edit, Juhász Imre, Kapa Máttyás, Papp Zsuzsanna, Somlai Zsuzsanna, Szécsényi-Nagy Kristóf, Timár Kinga, Tóth Ádám, Török Judit, Varga István: *A polgári nemperes eljárások joga*, ELTE Eötvös Kiadó, 2014

¹⁹ Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Máttyás / Nádás György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez*, 10. oldal

²⁰ *A bírósági végrehajtás magyarázata*, Complex Kiadó, Budapest 2009; 99-100. o.

végrehajtónak az eljárás további lefolytatása végett. A részletes adminisztratív szabályokat a VÜSZ tartalmazza.

Az adós jövedelmére, bankszámlájára vezetett végrehajtás során ennek úgy lehet jelentősége, hogy a bírósági végrehajtó az "átkért" ügyben is elvégzi az egyes végrehajtási cselekményeket, adott esetben letiltást, hatósági átutalási megbízást is kiadhat az adós munkabérére, egyéb járandóságára, illetőleg fizetési számlájára.

A félreértések elkerülése végett e helyütt nyomatékkal hangsúlyozni kívánom, hogy a fizetési számla nem azonos a bankszámlával, folyószámlával, stb. Utóbbi kifejezéseket a tanulmány elkészítése során stilisztikai okokból a fizetési számla szinonimájaként használtam, figyelemmel arra, hogy a köznyelvben e kifejezések is ilyen módon honosodtak meg. Természetesen a dolgozat esetében a pontos jogi definíció szempontjából minden esetben fizetési számláról van szó.

IV. Az arányosság és fokozatosság elve

Az esetek túlnyomó többségében a bírósági végrehajtás pénzkövetelés behajtására irányul. A végrehajtás során érvényre kell jutnia annak az elvnek, hogy csak indokolt esetben és csak szükséges mértékben kell a követelés érvényre juttatása érdekében végrehajtási kényszert alkalmazni.²¹ Ennek az elvnek a normatív megtestesülése a Vht. 7. § (1) bekezdése, amely kimondja, hogy a bírósági végrehajtás során a pénzkövetelést elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, illetőleg az adós munkabéréből kell behajtani. A jogalkotó azért helyez ilyen nagy hangsúlyt a végrehajtás e módjainak elsődlegességére, mert a felek számára általában egyszerűbb, költségkímélőbb eljárásokról van szó. Az ingó- és ingatlan-végrehajtás hosszabb és költségesebb, továbbá az alkalmazott vagyoni kényszer is nagyobb hátrányokkal jár.²² Ugyanennek a szakasznak a (2) bekezdése rögzíti, hogy csak ha előre látható, hogy a követelést a munkabérre és a pénzügyi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással viszonylag rövidebb idő alatt nem lehet behajtani, akkor van lehetőség az adós bármilyen vagyontárgyának végrehajtás alá vonására.

²¹ Dr. Balogh Olga, dr. B. Korek Ilona, dr. Császtai Ferenc, dr. Juhász Edit: *A bírósági végrehajtás (HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2009.)* 28. o

²² Dr. Balogh Olga, dr. B. Korek Ilona, dr. Császtai Ferenc, dr. Juhász Edit: *A bírósági végrehajtás (HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2009.)* 29. o.

A Vht. fenti szakasza a bírósági végrehajtás egészére állít fel sorrendet, szabályai vonatkoznak a végrehajtó eljárására éppúgy, mint azokra az eljárásokra, ahol a végrehajtások kollíziója miatt a Vht. szabályait kell alkalmazni, avagy ahol a Vht. előírásai irányadó jellegűek.²³

A munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzügyi intézménynél elhelyezett összegre vezetett végrehajtás különös jelentőségét adja, hogy az arányosság és fokozatosság elvének megfelelően a bírósági végrehajtó elsődlegesen ilyen módon kísérli meg a követelés behajtását és ha ez nem vagy csak aránytalanul hosszú idő alatt vezetne eredményre, úgy folytatja az eljárást az adós ingó- és ingatlanvagyonára. A legtöbb végrehajtási ügyben tehát alkalmazásra kerül e két végrehajtói intézkedés, legalább olyan szinten, hogy a végrehajtó megkeresi a nyilvántartó szervet, hogy az adósnak van-e bejelentett munkahelye, illetőleg a pénzügyi intézményeket, hogy rendelkezik-e fizetési számlával. Meg kell jegyezni, hogy a munkabérre és egyéb járandóságra vezetett végrehajtásnak értelemszerűen csak természetes személy adósoknál lehet jelentősége, de az esetek többségében ez a helyzet áll fenn.

Amennyiben az adós munkahellyel nem rendelkezik, illetve bankszámlája sincs, úgy a végrehajtó az ingó- és ingatlanvagyonra vezetett végrehajtással folytatja az eljárást. Az ingatlanra vezetett végrehajtás az állami kényszer alkalmazásának legsúlyosabb esete. Ennek jelentőségét nem nehéz belátni: az emberek általában egy ingatlannal, sokszor többen, közösen rendelkeznek, ez lakóingatlanuk, itt élik mindennapjaikat, családi életük itt zajlik, sok esetben vagyonuk jelentős részét ez teszi ki. Az ingatlan-végrehajtás az adós vagyoni jogainak legsúlyosabb korlátozása, de az ingatlan elvesztése egyben kihat több más alapvető jogára, mint a lakáshoz, lakhatáshoz való jog, vagy akár a családhoz való jog.

Az ingatlanra vezetett végrehajtás súlyát a jogalkotó is érzékeltte. Az adós ingatlan tulajdonának értékesítésére csak a legvégső esetben, a végrehajtás „ultima ratio”-jaként kerülhet sor. Ezt biztosítja a végrehajtás egészét meghatározó elv: az arányosság és fokozatosság elve.

²³ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 3. oldal*

A Vht. 7. §-ában foglalt viszonylag rövidebb és az aránytalanul hosszú idő mérlegelést engedő megfogalmazása a törvénynek, amely az adott végrehajtási eljárás körülményeitől függ, így pl. a követelés összegétől, az adós végrehajtás alá vonható vagyontól. Így az ingó- és ingatlan végrehajtás alá vonása a végrehajtó megítélésétől is függ. A szubjektív értékelés azonban nem lehet parttalan, a végrehajtónak ugyanis reális időintervallumokkal kell számolnia, továbbá az eljárás időszükségletétől függően köteles mérlegelni a behajtandó követelés nagyságának és az adós bevételeinek arányát.²⁴

Meg kell jegyezni, hogy a lefoglalás még nem árverés, azzal az ingóság vagy ingatlan még nem kerül ki az adós tulajdonából. Törvényi lehetőség és mód van a foglalás mellett akár munkabérből, akár pénzügyi intézeti összegből behajtani a tartozást.²⁵ A gyakorlatban a foglalás és értékesítés között akár jelentős idő is eltelhet, így érthető, hogy a törvény megengedi, hogy ezalatt az idő alatt más módon is be lehessen hajtani a követelést, így esetleg az árverés is elkerülhető.

A Kúria kikristályosodott joggyakorlata szerint minden végrehajtási ügyben meg kell kísérelni az ingóvégrehajtást mielőtt ingatlan-végrehajtásra kerülne sor. Mindebből következik tehát, hogy az ingatlan értékesítése csak a legvégső esetben rendelhető el.²⁶ Ebből adódóan véleményem szerint egyenesen következik, hogy az ingóságra vezetett végrehajtás előtt a végrehajtónak mindenképp meg kell kísérelni a követelést munkabérből és egyéb járandóságból vagy pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegből behajtani. Visszakanyarodva a fejezet kezdetére ez a jogszabályi rendelkezés és joggyakorlat is a tárgyalt két jogintézmény különös jelentőségét vonja maga után.

²⁴ BH2000.254. számú eseti döntés

²⁵ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 142. o.

²⁶ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 142. o.

V. A munkabérre és egyéb járandóságra vezetett végrehajtás szabályai

1. Végrehajtói letiltás, közvetlen bírósági letiltás, közvetlen bírósági felhívás, követelés lefoglalása

A végrehajtási cselekmények között tehát kiemelkedő helyet foglal el a végrehajtói letiltás. Mielőtt azonban annak részletes szabályait ismertetjük, elengedhetetlen elhatárolni a közvetlen bírósági letiltástól, a közvetlen bírósági felhívástól és a követelés lefoglalástól.

A közvetlen bírósági letiltás szabályait a Vht. 24-27. §-ai tartalmazzák. Ennek az intézménynek az alkalmazása esetén nincs szükség a végrehajtó igénybevételeire, azt a bíróság az adós jövedelméből történő levonással közvetlenül foganatosítja anélkül, hogy végrehajtói okirat kiállítása, záradékolása történne. Ezek helyett ugyanis a bíróság közvetlenül letiltó végzést hoz, ha a követelést kizárólag az adós munkabéréből vagy egyéb járandóságából kell behajtani.

A végrehajtói letiltás már a végrehajtói szakban történik, amelynek során a végrehajtó a rendelkezésre álló nyilvántartásból tájékozódik arról, hogy van-e bejelentett munkahelye az adósnak (illetőleg talál-e egyéb járandóságot), és amennyiben talál munkáltatót (járandóságot folyósító szervet), úgy intézkedik a letiltás kiállításáról és a munkáltatónak történő megküldéséről. A letiltható jövedelem nem csak az adós munkabére lehet, hanem egyéb járandósága is (például nyugellátás, egyéb egészségbiztosítási pénzbeli ellátás, stb.).²⁷

Itt kell megemlíteni, hogy a bírósági letiltás intézménye kiállta az alkotmányosság tesztjét, az Alkotmánybíróság a 20/1994. (IV. 16.) AB határozatában mondta ki, hogy az nem ütközik az Alkotmányba. A határozatot hozó tanács négy tagja - Lábady Tamás különvéleményéhez csatlakozva - azonban a következő aggályos helyzetnek adtak hangsúlyt: „A közvetlen bírósági felhívással a kötelezettnek elvi esélye sincs arra, hogy a vagyoni kényszerintézkedést önkéntes teljesítéssel elhárítsa, mert az a munkabér stb. követelésének lefoglalását eredményezi anélkül, hogy arra okot adott volna, hogy abba beleegyezett volna, sőt akkor is, ha az ellen - önkéntes teljesítése mellett -

²⁷ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nadas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 127. oldal*

kifejezetten tiltakozott. Álláspontom szerint az azonnali vagy előzetes végrehajtás nem változtat a végrehajtás szankciós jellegén, azon, hogy a végrehajtás természeténél fogva joghátrány. A végrehajtható határozat kibocsátásának és a végrehajtási kényszernek időbeli egybeesése is megelőzhető (elhárítható) az önkéntes teljesítéssel, mert annak megtörténte esetén nincs mit végrehajtani.”²⁸

A közvetlen bírósági felhívás szabályait a Vht. 28. §-a tartalmazza. Ez részben hasonló intézmény a bírósági letiltáshoz, azonban számos ponton különbözik is attól.

A közvetlen bírósági felhívás szintén gyors behajtást biztosít a tartásdíj-követelésre, de szigorúan csak a tartásdíj-követelés behajtására lehet igénybe venni. Gyorsaság tekintetében a közvetlen bírósági felhívás a közvetlen letiltásnál is gyorsabb, mivel a közvetlen bírósági felhívást az elsőfokú perbíróság bocsátja ki és ezzel azonnal elrendeli a végrehajtást. A perben hozott ügydöntő határozat részeként kerül megállapításra a tartásdíj fizetésének kötelezettsége, s a bíróság ítéletének e része előzetesen végrehajtható. A tartásdíjról a bíróság nem külön, hanem az eljárást lezáró határozatában dönt. A Vht. határozatról rendelkezik, ami pontosan megfelel a perrendtartás fogalmainak és előírásainak. Így a jogvitát lezáró valamennyi határozat szóba jöhet, sőt a felek egyezségét jóváhagyó bírói határozatban is elrendelhető a tartásdíj azonnali végrehajtása felhívással. A közvetlen bírósági felhívás a közvetlen bírósági letiltással azonosítható, voltaképpen azonban a végrehajtási lappal esik egy tekintet alá. A felhívás nem külön határozatba foglalva rendeli el a behajtást, hanem a határozat részeként, így semmiféle külön végrehajtási cselekményre nincs szükség, ilyenkor a végrehajtás illeték-, költség- és díjmentes.²⁹

A gyorsaságot a tartásdíj alimentációs jellege indokolja, arra a jogosultnak létfenntartásához, megélhetési körülményeinek biztosításához van szüksége, így megfizetése nem tűr haladékot. Ez indokolja az előzetes végrehajthatóságot is.

Külön fel szeretném hívni a figyelmet e körben a Vht. 28. § (4) bekezdésére. Eszerint ennek az eljárásnak kizárólag akkor van helye, ha azt a jogosult kérte. E kérelem lehetőségéről a bíróság

²⁸ Részlet Lábady Tamás különvéleményéből az említett határozathoz.

²⁹ Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 78. oldal

köteles a jogosultat a tartásdíj fizetéssel kapcsolatos per során tájékoztatni.

A letiltást emellett meg kell különböztetni a követelés lefoglalástól. Ebben az esetben ugyanis nem munkaberről vagy egyéb járandóságról van szó, hanem az adósnak egy harmadik személlyel szemben fennálló követeléséről, amely egyéb jogviszonyból származik (például bérleti szerződésből, kölcsönszerződésből, stb.) A végrehajtó ebben az esetben magát a követelést foglalja le és felhívja a harmadik személyt, hogy azt ne az adósnak teljesítse, hanem legkésőbb az esedékesség napján fizesse be a végrehajtó letéti számlájára vagy helyezze bírósági letétbe. Ha a harmadik személy a követelést bárkinek a javára teljesítette, a követelés összegéig (értékéig) felelős a végrehajtást kérőnek.

A követelés lefoglalás részletes szabályait a Vht. 110-113. §-ai tartalmazzák.

2. Az adós munkahelyére, jövedelmére vonatkozó adatok beszerzése

Az adós adatainak ismerete, azok valódiságának ellenőrzése, a vagyonára vonatkozó információk beszerzése a végrehajtási eljárás sikeres lefolytatásának - nyilvánvaló okokból - elengedhetetlen feltétele. Elképzelhetetlen lenne például az adós címének ismerete nélkül a végrehajtható okirat kézbesítése, munkahelyére vonatkozó adatainak beszerzése nélkül végrehajtói letiltást foganatosítani, ahogy az ingatlan lefoglalása előtt is mindenképpen szükséges az arra vonatkozó adatok beszerzése, hogy a végrehajtó eleget tehessen törvényi kötelezettségeinek és a végrehajtás sikeres lehessen.

Az adatok beszerzése a Vht. több rendelkezése szerint is lehetséges, az 5. § (4) bekezdése és a 7. § (5) bekezdése mind a végrehajtónak, mind a bíróságnak felhatalmazást biztosít adatok és információk megszerzésére. A Vht. 47.-47/A. §-a a végrehajtónak ad rendkívül széles felhatalmazást, ezentúl az adós személyére, vagyonára és a végrehajtás körülményeire vonatkozó információk megszerzését, ellenőrzését biztosítja. A törvényi esetekben nem kell a végrehajtónak külön felhatalmazás, maga a Vht. biztosítja számára eljárásának jogalapját.³⁰

A Vht. 47. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a

³⁰ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 358. o.

végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, fizetési számla, betét, értékpapír, érdekeltség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.

A törvény felhatalmazást ad arra, hogy a végrehajtó az adós adatairól, vagyonáról - így a munkahelyéről, járandóságát folyósító szervről - nyilvántartást vezető hatóságokat, szervezeteket a nyilvántartásba való betekintés, az adatok beszerzése céljából megkeresse. A törvény ezek közül számosat külön nevesít, így a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyi adat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbíróságot, pénzforgalmi szolgáltatókat, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a bizalmi vagyonkezelő vállalkozások és a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok nyilvántartását vezető hivatalt, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket, a távközlési szervezeteket, a zálogjogi nyilvántartást, a vezető és a hitelbiztosítéki nyilvántartást működtető szervezetet, a közjegyzőket, továbbá a kamarát. A felsorolás exemplifikatív, a végrehajtó a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében bármely más szervezetet - amely ilyen adatok birtokában van - megkereshet a szükséges információk beszerzése végett.

A Vht. 47. § (8) bekezdése lehetőséget biztosít a végrehajtónak, hogy a végrehajtás foganatosításhoz szükséges adatok beszerzése iránt már a végrehajtható okirat kézbesítése előtt intézkedjen. Továbbá a végrehajtó az adatok beszerzése céljából - ha a technikai feltételek adottak - elektronikus úton is megkeresheti a nyilvántartó hatóságokat, szervezeteket, így az eljárás megindulásával a legtöbb szükséges adat azonnali módon beszerezhető. A gyakorlatban a végrehajtó az eljárás megindulásához szükséges költségek megfizetése után - a legtöbb esetben - lényegében egyszerre intézkedik a szükséges adatok elektronikus vagy postai úton történő beszerzése és a végrehajtható okirat kézbesítése iránt. Fontos kiemelni, hogy egyre több nyilvántartás érhető el és remélhetőleg lesz majd elérhető ilyen módon, amely tény fényében különösen nagy segítség az eljáró végrehajtónak az elektronikus adatbeszerzés biztosítása és nem utolsósorban az eljárás felgyorsításához, sikerességéhez is jelentősen hozzájárul ez.

A nyilvántartást vezető hatóságok, szervezetek a végrehajtó megkeresésének nyolc napon belül díjmentesen kötelesek eleget tenni.

A törvény garanciális szabályokat is tartalmaz. A végrehajtónak a megkeresésben fel kell tüntetnie a végrehajtási ügy vagy a végrehajtás alapjául szolgáló okirat számát, a megkeresés jogalapjának megfelelő igazolása érdekében. (Elektronikus nyilvántartás esetén pedig a megfelelő felületen az adatbeszerzés előtt ezeket ki kell tölteni.) Illetőleg a végrehajtó birtokába került adatok, információk jogosulatlanoktól való védelméről, azok kezeléséről is rendelkezik.

A végrehajtó által elektronikus úton elérhető ilyen nyilvántartások például a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEK KH) által működtetett JÜB2 (Jogügyletek Biztonsága) keretrendszer nyilvántartása, amelyben többek között az adós személyi- és lakcím adatai érhetők el. (Egyébként a végrehajtó itt betekinthez a gépjárművek nyilvántartásába, valamint okmányellenőrzést is végezhet.) Ki kell emelni az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálatát által működtetett cégjegyzéket is.

Témánk szempontjából legnagyobb jelentősége az adós munkaviszonyára és egyéb olyan jogviszonyaira vonatkozó nyilvántartásnak van, amelyekből munkabérre, egyéb járandóságra tesz szert. A végrehajtó e körben elektronikus úton megkeresést intéz a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) felé. (Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár elnevezése 2017. január 1. napját követően változott erre.) A NEAK a fentiek szerint nyolc napon belül - a gyakorlatban néhány óra alatt - elektronikus úton megküldi az adós nyilvántartásban szereplő bejelentett munkaviszonyára, egyéb jogviszonyára vonatkozó adatait, amelyből kiderül, hogy van-e az adósnak bejelentett munkaviszonya, esetleg más olyan jogviszonya amelyből származó munkabérét, illetve járandóságát végrehajtás alá lehet vonni.

Fontos kiemelni, hogy a nyilvántartásban szereplő munkahelyre vonatkozó adatok gyakran eltérnek a valóságtól. Az adós munkáltatójának elnevezése, székhelye, egyéb elérhetősége megváltozhat és ez sokszor a NEAK felé nem kerül bejelentésre. Szerencsére a munkáltató az esetek többségében Magyarországon bejegyzett cég. A Vht. 47.-47/A. §-ában foglaltak, mivel az adós munkahelyére vonatkozó adatainak beszerzésére is felhatalmazást adnak, lehetővé teszik, hogy a végrehajtó a

cégjegyzékbe elektronikus úton betekintsen és ellenőrizze a munkáltató aktuális adatait, így a letiltás kiadására is ennek megfelelően kerülhet már sor, ezzel elkerülve a pusztán adminisztratív okokból eredménytelen letiltást. Véleményem szerint helyes ez a gyakorlat és a cégjegyzékbe való betekintés mindössze pár percet vesz igénybe, így minden esetben érdemes a letiltás kiadását megelőzően az adategyeztetést elvégezni.

Szót kell még ejteni arról az esetről, amikor az adósnak nem bejelentett munkahelye, munkabére van. Magyarországon napjainkban rendkívül nagy problémát jelent a „fekete-munka”. A magas munkáltatói terhek, a megszerzett jövedelmet terhelő nagy arányú adók, járulékok, stb. elkerülése érdekében a munkáltató és a munkavállaló sokszor „választja” azt a megoldást, hogy a munkaviszonyt nem jelentik be. A munkaügyi politika kritikája nem témája jelen dolgozatnak, azonban a végrehajtás szempontjából nagy probléma, hogy „fekete-munka” esetén a végrehajtónak nincs módja letiltás kiadására, először is, mert nem is tudja beszerezni a munkáltatóra vonatkozó adatokat, másodsor pedig, ha tudomására is jut ilyen - munkaviszony hiányában - nincs lehetőség a letiltás kiadására sem. Ha mégis a végrehajtó tudomására jut ez, megoldást jelenthet a korábban röviden említett követelés lefoglalása. A végrehajtó ilyenkor a nem bejelentett „munkabért” követelésként lefoglalhatja és a továbbiakban a Vht. 110-113. §-ai szerint jár el. Ennek eredményessége azonban meglehetősen kérdéses szokott lenni, ugyanis a kötelezett ritkán ismeri el a követelést, a végrehajtás kérők pedig általában nem indítanak pert annak behajtása iránt, emellett egy ilyen per eredményessége is erősen kétséges lehet.

3. A végrehajtói letiltás szabályai

A bírósági végrehajtói letiltás alapjainak és jelentőségének tisztázását követően annak részletes szabályait és a hozzá tartozó bírósági és végrehajtói gyakorlatot ismertetem a következőkben.

A Vht. a második részében szabályozza a pénzkövetelések végrehajtását. A szabályozás az egyszerű megoldásból indul ki (letiltás) majd ezt követően a fokozatosság figyelembevételével halad az adóst leginkább sújtó végrehajtási cselekmények felé (ingatlanárverés). A munkához való jogot az Alkotmány alapjogként fogalmazta meg. Ez az alapjog maga után vonta annak a követelményét is, hogy a munkavégzésért mindenkinek megfelelő összegű jövedelem jár. Az Alaptörvény M) cikkének (1)

bekezdése szerint Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. A XII. cikk kimondja, mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához. Leszögezi: Magyarország törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson. A jövedelem kategóriát azonban más járandóság kategóriával is bővíti a Vht., amikor a pénzkövetelés végrehajtását taglalja. Ezt az indokolja, hogy szintén alkotmányos alapjogként rögzített követelmény, hogy aki önhibáján kívül nem tud munkát végezni (például betegség, rokkantság, özvegység, árvaság), annak a megélhetése az állam által biztosított legyen, és ugyanakkor ha ennek a személynek kötelezettsége keletkezik egy jogosulttal szemben, akkor az behajtható legyen a járandóság Vht. által meghatározott részéből. Az Alaptörvény XIX. cikke szerint Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. A (4) bekezdés deklarálja, hogy Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.³¹

A munkabér fogalmát a Vht. a 7. § (1) bekezdésében adja meg, az ugyanis szélesebb kört ölel fel, mint a munkajogi értelemben vett munkabér. Ide tartozik a szűk értelemben vett munkabéren kívül az adós illetménye, munkadíja, a munkaviszonyon, közfoglalkoztatási jogviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati, kormányzati szolgálati, állami szolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, szolgálati viszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandósága, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazás, juttatás és követelés.

A Vht. a 24. § (2) bekezdésében megadja továbbá a munkáltató fogalmát, ugyanis ez a fogalom is tágabb kört ölel fel, mint a szűk értelemben, munkajogilag vett munkáltató. Eszerint munkáltató az

³¹ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nadas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 127. oldal*

adós számára járandóságot, illetményt, munkából eredő díjazást, juttatást, egyéb összeget rendszeresen, időszakonként visszatérően folyósító szerv vagy személy is. A Vht. szabályozási technikája, hogy a munkabér és a munkáltató fogalma alatt a fentieket is érteni kell.

A letiltás lényegét a Vht. 58. § (2) bekezdése tisztázza. Eszerint a végrehajtó felhívja az adós munkáltatóját, hogy az adós munkabéréből a letiltásban feltüntetett összeget vonja le, és - a felhívásnak megfelelően - fizesse ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen utalja át a végrehajtói letéti vagy más számlára.

Ugyanezen szakasz (1) bekezdése rögzíti a letiltás kibocsátásának jogi feltételeit. Ennek megfelelően letiltás akkor bocsátható ki és ilyen módon az adós munkabére akkor foglalható le, amennyiben a végrehajtó helyszíni eljárása alkalmával, illetőleg a végrehajtható okirat postai kézbesítésétől számított 15 napon belül nem fizette meg az adós a tartozását. Tartásdíj behajtására irányuló eljárás esetén ez a határidő - a követelés privilegizált jellegére tekintettel - 3 nap.

A Vht. 36. § (1) bekezdése alapján a végrehajtó a végrehajtható okiratot postán kézbesíti az adósnak. A (2) bekezdés lehetőséget ad a végrehajtást kérőnek, hogy helyszíni kézbesítést kérjen. Ez esetben a végrehajtó a helyszínen adja át a végrehajtható okiratot az adósnak, és egyúttal felhívja őt az azonnali teljesítésre. A korábbi szabályozás egyébként a fenti rendelkezéseket éppen fordított sorrendben tartalmazta: a végrehajtható okiratot elsősorban a helyszíni eljárás során kellett kézbesíteni és a végrehajtást kérőnek arra volt lehetősége, hogy postai úton történő kézbesítést kérjen. (Amely lehetőséggel a gyakorlatban többségében éltek is a végrehajtást kérők, ami indokolta a jogszabály-módosítást.)

A letiltást tehát minden esetben megelőzi az adós közvetlen felhívása arra, hogy a kézbesítéstől számított 15, illetve 3 napon belül milyen összegű tartozást kell megfizetnie a végrehajtó részére ahhoz, hogy az eljárás ne folytatódjon. Ez a felhívás már tartalmazza a végrehajtás megindulásával felmerülő valamennyi költséget is (végrehajtó munkadíja, behajtási jutalék, stb.)³² Amennyiben az adós nem teljesít és van végrehajtás alá vonható munkabére, úgy a határidő elteltét követően sor

³² *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 127. oldal*

kerülhet a letiltás kiadására.

A végrehajtó a letiltást a munkáltatónak és a feleknek küldi meg. Az tartalmazza a végrehajtási ügyszámot, az eljáró végrehajtó megjelölését és elérhetőségét, a tartozás teljes összegét (kamat, végrehajtási költség, stb.) is, a végrehajtás jogcímét, a végrehajtható okirat számát és az azt kiállító hatóság megjelölését, az adós nevét, lakcímét, azonosító adatait, a munkáltató pontos megjelölését, székhelyét, azt, hogy milyen mértékig lehet a munkabért levonni és azt kinek, milyen bankszámlára kell átutalni. Itt érdemes visszatérni a Vht. 58. § (2) bekezdésére. Eszerint ugyanis a végrehajtó arra hívja fel a munkáltatót, hogy a letiltás során levont munkabért fizesse ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen utalja át a végrehajtói letéti vagy más számlára. A gyakorlatban a végrehajtó a letiltást már olyan módon adja ki, hogy abban a különböző „résztevőket” megillető összegekhez a megfelelő bankszámlaszámot tünteti fel. Így a végrehajtást kérőnek járó összeget (pl. főkövetelés, kamat) a munkáltató közvetlenül a végrehajtást kérőnek tudja utalni, a végrehajtót illető összegeket (pl. végrehajtói költségek, jutalék) közvetlenül a végrehajtó részére, a Magyar Bírósági Végrehajtói Kart (MBVK) illető átalányt pedig közvetlenül a Karnak. Ezzel jelentős tranzakciós költségeket lehet megtakarítani minden oldalon.

Ugyanakkor fennáll a veszélye ebben az esetben, hogy a végrehajtást kérő - bár a Vht. 40. §-a alapján köteles rá - a követelés csökkenését, megszűnését nem jelenti be a végrehajtó pedig nem szerez tudomást a végrehajtást kérőnek utalt összegekről. Erre jelenthet megoldást a Vht. 41. §-ában foglalt eljárás. Leegyszerűsítve ekkor az adós kérelmére a végrehajtó megkeresi a végrehajtást kérőt, hogy jelentse be a követelés csökkenését, esetleges megszűnését. Amennyiben ez megtörténik a végrehajtó a végrehajtást kérő bejelentéséhez igazíthatja nyilvántartását és a végrehajtás megszűnik vagy a fennmaradó összegre folytatódik. Amennyiben a végrehajtást kérő nem jelenti be felhívásra a követelés csökkenését, megszűnését, úgy az adós pert indíthat a végrehajtás korlátozása, megszüntetése iránt.

Sokszor előfordul, hogy az adós ilyen kérelmet nem terjeszt elő. A végrehajtó azonban ebben az esetben is „sejtheti” a munkáltató letiltásra adott válaszából, amelyben közli a levonás várható összegét és a kifizetések idejét, vagy a részére érkezett jutalék összegéből, hogy a letiltást megfelelően foganatosítják és a követelés folyamatosan csökken. Ilyenkor véleményem szerint a

végrehajtó megteheti, hogy átiratban hivatalból megkeresi a végrehajtást kérőt a követelés fennmaradó összegének bejelentése iránt. Amennyiben pedig a végrehajtást kérő nem válaszol, úgy lehetőség van a munkáltató megkeresésére is, aki nyilvántartást vezet a levont és kiutalt összegekről. Mindezek rendkívüli jelentőséghez juthatnak a követelés pontos összegének tisztázása során.

A Vht. 59. §-a az eljárás gördülékenysége és a költséghatékonyság előmozdítása érdekében kimondja, hogy a munkáltató változása esetén a munkabérre vezetett végrehajtás hatálya újabb letiltás nélkül kiterjed arra a munkabérre is, amelyet az adós az új munkáltatótól kap.

Az újabb letiltás kiadása ez esetben felesleges lenne és csak a végrehajtási eljárás idejét hosszabbítaná meg, ezért teszi lehetővé a szabályozás, hogy a már korábban megküldött letiltási felhívás alapján kerüljön sor az új munkáltatótól való levonásra. Az Mt. szabályai értelmében ugyanis az új munkáltató - a korábbi munkáltató által kiállított és a munkavállalónak az utolsó munkában töltött napon átadott munkáltatói igazolás alapján - értesül arról, hogy milyen levonást kell eszközölnie és milyen okirat alapján a munkabérből. E szabályok értelmében a végrehajtás tovább folyik minden egyéb intézkedés nélkül. Ezek a rendelkezések értelmezendők arra az esetre is, ha a járandóság folyósítása tekintetében valamilyen más okra visszavezethetően következik be a változás, ilyen eset lehet, ha betegség miatti keresőképtelenség idejére táppénzt kap a munkavállaló, vagy nyugdíjba vonul.³³ Amennyiben e kötelezettségének az új munkáltató (vagy a járandóságot folyósító szerv) nem tesz eleget, úgy a végrehajtást kérő felé a Vht. 79. §-a alapján készfizető kezességként felel a le nem vont összeg erejéig.

A letiltás eredményessége elősegítése érdekében a Vht. 60. § (1) bekezdése lehetőséget ad a végrehajtónak, hogy annak foganatosítását helyszíni eljárás keretében ellenőrizze és amennyiben a munkáltató a munkabérre vezetett végrehajtás szabályait megszegi, úgy a kellő intézkedéseket tegye. Amennyiben a munkáltató székhelye az eljáró végrehajtó illetékességi területén kívül található, úgy ezt a Vht. 33. §-a alapján megkeresett végrehajtó útján is megteheti.

Gyakori, hogy a munkáltató nem is jelez vissza a végrehajtónak a letiltásra irányuló felhívás ellenére,

³³ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 128. oldal*

hanem egyszerűen nem teljesíti kötelezettségét, ilyenkor elsősorban letiltásra irányuló sürgetést küld a végrehajtó a munkáltatónak, amennyiben pedig ez sem vezet eredményre, úgy igénybe veheti az ellenőrzés lehetőségét. Az ellenőrzés többféle megoldása ismert: előfordulhat, hogy a végrehajtást kérő jelzi az eljáró végrehajtónak, hogy a tájékoztatással ellentétben nem érkezik részére a munkáltatói visszajelzésben megjelölt összeg, ezért kerül sor a kontrollra; van arra is példa, hogy a végrehajtó több letiltást is kiad egy adott munkáltatóhoz és ezek teljesítését ellenőrzi; de az is megtörténhet, hogy a végrehajtó egyszerűen szűrőpróbaszerű ellenőrzést tart egy adott munkáltatónál. Az ellenőrzéssel összefüggő költségek a végrehajtási költségek körébe tartoznak, tekintettel arra, hogy a végrehajtó által a munkáltatónál tett ellenőrzés végrehajtási cselekménynek minősül. Amennyiben a letiltás válasz-levelezőlapja határidőben nem érkezik meg, írásbeli intézkedésként a jogkövetkezményekről szóló tájékoztatást is tartalmazó sürgetést küld meg az adós munkáltatójának; eredménytelenség esetén - rendbírság kilátásba helyezésével - jegyzőkönyvben hívja fel a munkáltatót a letiltással kapcsolatos kötelezettségeinek teljesítésére, szükség esetén intézkedik a rendbírság kiszabása iránti előterjesztésről a Vht. 45/A. §-a szerint. Ezt követően - amennyiben a munkáltató a rendbírság ellenére sem tesz eleget a kötelezettségeinek - helyszíni eljárás keretében kísérli meg a letiltás szabályainak betartatását a munkáltatónál; ennek sikertelensége esetén a Vht. 45/A. § (7) bekezdése szerint jár el.³⁴

A munkáltatónak a végrehajtó helyszíni ellenőrzése során együttműködési kötelezettsége van. A Vht. 60. § (2) bekezdése alapján ugyanis a munkáltató köteles biztosítani a végrehajtó részére a munkahely területére vagy az ügyintézés helyszínére történő belépést és a munkáltatónak az adósra vonatkozó személyi nyilvántartásába, valamint az adós munkabérére, és a letiltás foganatosítására vonatkozó iratokba történő betekintést.

A Vht. ezt követően rendezi a munkabérből történő levonás közös szabályait. A 61. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a végrehajtás során a munkabérből történő levonásnál azt az összeget kell alapul venni, amely a munkabért terhelő, abból a külön jogszabály szerint levonással teljesítendő adónak (adóelőlegnek), társadalombiztosítási járuléknak, magánnyugdíj-pénztári tagdíjnak, továbbá egyéb járuléknak a levonása után fennmarad. Ebből az összegből is - a következőkben kifejtettek szerint -

³⁴ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nadas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 129. oldal*

általában legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni.

A levonás mértéke meghatározásánál a jogalkotó arra volt figyelemmel, hogy a munkabér rendeltetése szerint elsősorban az adós megélhetését biztosítja, ennek megfelelően annak csak részben történő végrehajtás alá vonását engedélyezte. A jogalkotó is érzékelté azonban, hogy bizonyos esetekben jelentősebb érdek fűződik a munkabér levonásához, mint az adós megélhetéséhez. Ilyen eset lehet például a tartásdíj címén fennálló követelés.

Meg kell még jegyezni, hogy alapesetben nincs arra lehetősége a munkáltatónak, hogy a meghatározott százalékos arány maximális mértékénél kisebb összegű letiltást eszközöljön, azonban ettől eltérően mégis lehetőség van kisebb hányadban érvényesíteni a letiltást abban az esetben, amennyiben maga a letiltás így rendelkezett. Ezzel egyfajta részletfizetési lehetőséget kaphat az adós a teljesítésre.³⁵

A jövedelmek közötti jelentős különbségek miatt és az adós életének teljes ellehetetlenülésének elkerülése érdekében a Vht. meghatároz egy minimum összeget, amely teljes egészében mentes a végrehajtás alól. Ez a 62. § (1) bekezdése alapján a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely nem haladja meg a 60.000 forintot.

A levonható részt tehát úgy kell kiszámolni, hogy meg kell állapítani, mi az az összeg, ami fő szabály szerint levonható a jövedelemből, majd ehhez viszonyítottan kell meghatározni azt az összeget (60.000 forintot), ami gyakorlatilag a végrehajtás alól mentes kategóriába tartozik. A különbözet adja a levonható összeget.

A mentesség vonatkozásában is kivételként emeli ki a jogszabály a gyermekek védelme érdekében a gyermektartásdíj és a szüléssel járó költségek végrehajtásának eseteit. Ekkor ugyanis nem érvényesül a mentességre vonatkozó szabály.³⁶ Ez a rendelkezés összhangban áll a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:215. § (1) bekezdésével, amely szerint a kiskorú gyermek tartására a szülő a saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles. Ezt a rendelkezést nem kell alkalmazni,

³⁵ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 129. oldal*

³⁶ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 129. oldal*

ha a gyermek indokolt szükségleteit munkával szerzett keresménye vagy vagyonának jövedelme fedezi, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenesági rokona van. A mentesség tehát gyermektartásdíj jogcímén fennálló követelés esetén nem érvényesül ugyanúgy, azonban ilyenkor sem lehet korlátlan, ez ugyanis teljesen ellehetetlenítené az adós megélhetését. E témakörben kell megemlíteni a BH1996.591. számú eseti döntést, amely ugyan a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) hatálya alatt született, de a változatlan jogszabályi környezet miatt ma is fenntartható gyakorlatot erősített meg. A Legfelsőbb Bíróság az ügyben folyamatban volt felülvizsgálati eljárás során az alábbi megállapításokat tette. A Csjt. 69/C. § (1) bekezdése alapján a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. Ez a szabály nem irányadó, ha a gyermek tartása vagyonának jövedelméből kielégül, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenesági rokona van. A szülőknek azonban a saját szükséges tartása terhére megállapítható kötelezettsége sem korlátlan. A törvény szóhasználata is azt fejezi ki, a szülő a rendelkezésre álló anyagi eszközöket kiskorú gyermekével megosztani köteles, így a rendelkezés megfelelő alkalmazása nem vezethet olyan eredményre, hogy a tartás teljesítésével a szülő megélhetése teljesen ellehetetlenüljön. Erre még akkor sincs mód, ha a gyermekeket saját háztartásában tartó szülő is szűkös anyagi körülmények között él, és a gyermekek indokolt szükségleteit csak részben lehet kielégíteni.

A letiltás és a gyermektartásdíj vonatkozásában ki kell még emelni a BH2006.189. számú eseti döntést, amely kimondta, hogy a munkáltató által nyújtott részvényjuttatás olyan természetbeni juttatás, amelyből a százalékosan megállapított gyermektartásdíj levonásának nincs helye. A jutalomként juttatott részvény értéke azonban része a tartásdíj alapjául szolgáló jövedelemnek, így a juttatást a gyermektartásdíj megállapítása (felelőse) során megfelelően figyelembe kell venni.

A Ptk. 4:207. §-a értelmében a tartásdíjat már határozott összegben kell megállapítani, így a gyermektartásdíj összegének százalékos meghatározására nincs lehetőség. A részvényekre vonatkozóan azonban a döntés álláspontom szerint továbbra is fenntartandó.

Előfordulhat, hogy az adós több munkahelyen is dolgozik és jövedelmet is több munkáltatótól kap, ezért a Vht. leszögezi azt is, hogy a fenti mentesség az adóst abból a munkabérből illeti meg, amelyet elsőként tiltottak le. Ha pedig az adós ugyanattól a munkáltatótól egyidejűleg több jogcímen kap

munkabért, ezeket a mentesség szempontjából összevontan kell figyelembe venni. Azaz a kapott összes munkabért össze kell adni és ezután ebből kell levonni az öregségi nyugdíjminimumot, az így kapott összeg adja a levonható jövedelmet.

A nagyobb összegű jövedelemre szert tevő munkavállalókra figyelemmel a Vht. 63. §-a kimondja, hogy a levonás után fennmaradó összegből korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely meghaladja a 200.000 forintot. Ez tehát újabb kötelezettséget telepít a munkáltatóra: a mentes összeg megállapítását követően meg kell vizsgálnia, hogy a munkavállaló jövedelme meghaladja-e a 200.000 forintot és amennyiben ez a helyzet fennáll, úgy az e fölötti összeget teljes egészében le kell vonnia.

E rendelkezéssel végeredményben azt kívánta elérni a jogalkotó, hogy egy meghatározott összeghatárt meghaladó jövedelmet megkereső munkavállaló jelentősen kevesebb munkabért kapjon kézhez letiltás esetén, a kevesebb jövedelmet elérők vonatkozásában pedig ez az összeg ne legyen olyan jelentős mértékű. Így megvalósuljon a végrehajtás célja, vagyis a követelés állami kényszer útján történő realizálása, de az adósok élethelyzete se lehetetlenüljön el.

A levonás közös szabályainak lefektetése után a Vht. a levonási sorrendet szabályozza. Gyakran előfordul ugyanis, hogy az adóssal szemben több végrehajtás, esetleg több jogcímen is, folyamatban van. Ilyen esetben rendelkezik úgy a törvény, hogy amennyiben az adóssal szemben fennálló több követelést kell behajtani, úgy a letiltás során a Vht. 164-167. §-aiban foglalt rendelkezések irányadók.

A jogszabályi hivatkozások alapján tehát irányadó szempont, hogy elsőként kell levonni a végrehajtási eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerülő költségeket, majd a sorrendben előrébb álló követelést, a végrehajtással összefüggő perköltséget és kamatokat pedig ugyanazon sorrendben kell letiltani, mint a főkövetelést. A követelések kielégítésénél elsőbbséget élvez a költség, majd a kamat, végül a főkövetelés (tőketartozás) levonása következik. Törvényi lehetőség, hogy a bíróság a törvényhely fő szabályába foglalt lehetőségtől eltérően, a Vht. 165. § (1) bekezdés a)-g) pontjai közül ugyanazon pont alá eső több követelést arányosan elégítsen ki.³⁷

³⁷ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 130. oldal*

Lényegében tehát ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, mint amelyeket a Vht. VIII. Fejezete általános jelleggel ír elő a követelések kielégítési sorrendjére. Ez az előírás azt jelenti, hogy a követelések kielégítése a jogcímük szerinti sorrendben történik, ha pedig a befolyt összeg nem fedezi az azonos sorrendben felsorolt valamennyi követelést, ezeket arányosan kell kielégíteni. Ez utóbbi szabály alól a Vht. a munkabér levonása körében kivételt tesz, mert a munkabér rendszeresen visszatérően behajtásra váró követelések fedezésére szolgál, tehát nem egy, egyetlen alkalommal rendelkezésre álló összeget kell felosztani a végrehajtást kérők között. Mindezekre tekintettel a Vht. arra az esetre, amikor a követelések jogcíme szerinti felsorolás ugyanazon pontja alá tartozó több követelést kell kielégíteni, illetve egymás közötti sorrendjét megállapítani, akkor nem kell arányosítani, hanem az említett azonos sorrendben lévő követelések közül azt kell előbb kielégíteni (teljes összegében), amelynek a levonására vonatkozó letiltás korábban érkezett a munkáltatóhoz, tehát az érkezés sorrendje az irányadó. E rendelkezéstől azonban a bíróság, ha azt indokoltnak tartja, eltérhet.³⁸

Az arányosítás a gyakorlatban meglehetősen ritkán fordul elő. Annak folyamatáról a Fővárosi Bíróság 57.Pf.23.817/1965/11. számú határozata adhat ma is fenntartható iránymutatást. Eszerint az arányosítás olyan módon történik, hogyha a munkáltatóhoz a Vht. szerinti azonos sorrendben felsorolt követelésekre vonatkozólag több letiltás érkezett, és a munkabér levonható része nem fedezi teljesen valamennyi követelést, bármely érintett végrehajtást kérő a saját követelésének végrehajtása iránt intézkedő bírósághoz fordulhat arányosítás végett. Ez elrendeli, hogy a munkáltató a levont összeget helyezze a bíróságnál letétbe az arányosítás kérdésében való döntésig. Ha a bíróság az arányos kielégítést a jogerős határozatában elrendelte, a munkáltató ennek megfelelően köteles a levont összegeket a végrehajtást kérők javára kifizetni.

A Vht. a letiltás alapvető, a levonás közös szabályai, valamint a levonási sorrend rendezése után szabályozza a különböző jövedelmekből történő levonások speciális szabályait. Így külön rendelkezik a munkavállalói munkabérből, a nyugdíjból, az egészségbiztosítási pénzbeli ellátásból, a gyermekek ellátásához kapcsolódó juttatásokból, az egyéb járandóságból, valamint a fogva tartott adós keresményéből és a letéti pénzből történő levonásról. Ezeknek a szabályoknak a mélyrehatóbb

³⁸ Balogh / B. Korek / Gadó / Juhász: *A megújult bírósági végrehajtás (Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2001.)* 169. oldal

ismeretéhez szükséges az egyes ellátások, járandóságok fogalmának, folyósításuk feltételeinek ismerete, azonban jelen szakdolgozatnak nem célja ezek részletes magyarázata, emellett a terjedelmi korlátok sem adnak erre lehetőséget, ezért az említett rendelkezések és néhány gyakorlati kérdés ismertetése mellett csupán néhány szükséges fogalmi magyarázatot és megjegyzést teszek.

Korábban említettük, hogy a Vht. 7. § (1) bekezdés szerinti munkabér fogalma szélesebb kört ölel fel, mint a munkajogi értelemben vett munkabér fogalma. A Vht. a munkavállalói munkabérből történő levonás speciális szabályainál kifejezetten kiemeli a szűkebb értelemben vett munkabért, amelyet az adós az Mt. értelmében a munkaviszonya alapján kap. E munkabér megnevezésére a Vht. a munkavállalói munkabér kifejezést használja.

A munkavállalói munkabérből történő letiltás esetén a levonás mértéke főszabályként 33% lehet, ugyanúgy ahogy a tágabb értelemben vett munkabér esetén. Egyes esetekben a jogszabály emelt összegű, 50%-os levonást engedélyez. Itt bizonyos privilegizált jogcímű követelések indokolják a magasabb mértéket vagy az, hogy az adóssal szemben több letiltás került kibocsátásra. A Vht. taxatív felsorolja az ilyen követeléseket, ide tartozik mindenfajta tartásdíj, az adóssal szemben fennálló munkavállalói munkabér követelés, valamint a jogalap nélkül felvett munkavállalói munkabér és társadalombiztosítási ellátás. A Vht. a 14. §-ban meghatározza a tartásdíj fogalmát is és azt kiterjeszti a Ptk. szerinti rokontartási kötelezettség alapján fennálló szűk értelemben vett tartásdíj mellett a szüléssel járó költségre és a tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatásra is. A munkavállalói munkabér követelés arra az esetre vonatkozik, amikor az adós maga is munkáltató és nem teljesíti munkavállalója felé munkabér-fizetési kötelezettségét. A jogalap nélkül felvett munkavállalói munkabér véleményem szerint különösebb magyarázatot nem igényel. Végül ide tartoznak a különböző jogtalanul felvett társadalombiztosítási ellátások. A társadalombiztosítási ellátások körét különböző és gyakran változó jogszabályok tartalmazzák. Érdemes minden egyes esetben körültekintően megvizsgálni, hogy az adott követelés jogcíme szerint ide tartozik-e.

A levonás mértékét a jogalkotó aszerint határozta meg, hogy lehetőleg ezen összeg elvonásával még ne tegyék az adós létfenntartását veszélyeztetetté. A gyakorlatból azonban általában az tükröződik, hogy még ez a határérték is jelentős mértékű elvonást eredményez, különösen azokban az esetekben, ahol az adós már eleve a létminimum határán él. Erre azonban a jogalkotó nem lehetett figyelemmel,

hiszen ebben az esetben maga a végrehajtás eredményessége válna kérdésessé.³⁹

Az e cím szerinti munkabér fogalmat pontosítja és terjeszti ki a Vht. 65. § (4) bekezdése és a 66. §-a.

A 65. § (4) bekezdése szerint munkavállalói munkabérnek minősül a munkáltató által, a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti béren kívüli juttatás kivételével minden olyan, a munkavállaló munkaviszonyára vagy annak megszüntetésére, megszűnésére tekintettel kifizetett pénzbeli juttatás, amelyet személyi jövedelemadó-előleg fizetési kötelezettség terhel a magánszemélynél. E körben kell megemlíteni a BH 1998.597. számú eseti döntést, amely a munkáltató végkielégítésből történő levonási kötelezettségét érinti. A legfelsőbb bíróság kifejtette, hogy a végkielégítés valóban nem munkabér, mert kifizetése nem a beralapot terheli, azonban a Vht. nem hagy kétséget afelől, hogy a végrehajtás során történő levonásnál az a munkabérhez tartozik, és bérjellegű kifizetés azért is, mert a munkáltató szempontjából járulékalapnak minősül.

Ki kell emelni még a BH1997.50. számú eseti döntést is, amely megállapította, hogy a prémium meghatározott feladat teljesítéséért jár, amelyet a munkavállalónak a munkaviszonya keretében vagy arra tekintettel kell teljesítenie ahhoz, hogy arra jogot szerezzen. A prémium ennek megfelelően munkabér[...].

A 66. § lényegében kiterjeszti a munkavállalói munkabér fogalmát és kimondja, hogy az arra vonatkozó szabályok irányadóak a kormányzati szolgálati, közszolgálati és a közalkalmazotti jogviszony, az egészségügyi szolgálati jogviszony, az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony, továbbá a szolgálati viszony, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony, honvédelmi alkalmazotti jogviszony alapján járó illetményre, a szövetkezeti tagot a munkaviszony jellegű jogviszony alapján megillető munkadíjra, az alkotó- és munkaközösségi tag jövedelmére, a tudományos továbbképzési ösztöndíjasnak a munkabér jellegű ösztöndíja vonatkozásában, valamint bármely személynek a munkájából eredő olyan díjazása, juttatása, követelése tekintetében, amelyet valamely szervtől vagy személytől rendszeresen, időszakonként visszatérően kap.

³⁹ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 131. oldal*

Ezek az Mt. alapján ugyan nem minősülnek munkabérnek, de céljukat, jellegüket tekintve megegyeznek vele, mert az elvégzett munkáért járnak.⁴⁰

A nyugdíjból történő levonás speciális szabályait a Vht. 67.§-a tartalmazza. Az (1) bekezdésben meghatározza a törvény a nyugellátás fogalmát, ide tartozik a társadalombiztosítási nyugellátás, a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, a táncművészeti életjáradék és az átmeneti bányászjáradék. Ezekből a járandóságokból is főszabály szerint 33%-ot lehet levonni. Emelt, 50%-os mértékű levonást enged a Vht. a gyermektartásdíj és a jogalap nélkül felvett nyugellátás jogcímén fennálló követelések esetén.

Itt rendelkezik a törvény az árvaellátásból történő levonásról is. Az ilyen járandóságból kizárólag egy esetben tiltható le 50%, mégpedig a jogalap nélkül felvett árvaellátás behajtása iránt indult végrehajtás során. E kivétel szükséges is, hiszen az árvaellátás éppen azon személyek megélhetését próbálja segíteni, akik egyik vagy mindkét szülőjüket elvesztették, ezáltal rendkívül súlyos helyzetet teremtene számukra egy, a jelenleginél szigorúbb szabályozás.⁴¹

Az egészségbiztosítási pénzbeli ellátásokból történő levonás különös szabályait a Vht. 68. és 68/A §-ai tartalmazzák. Először e körben is rögzíti a törvény az ilyen ellátások körét, így ide tartozik a baleseti járadék, a baleseti táppénz, a táppénz, a gyermekgondozási díj, valamint a csecsemőgondozási díj. Emellett külön rendelkezés vonatkozik a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaira.

Előbbiek esetén kizárólag gyermektartásdíj és a jogalap nélkül felvett ellátások fejében legfeljebb 33%-ot lehet levonni. Utóbbi vonatkozásában főszabályként 33%-ot lehet levonni, illetve emelt mértékű, 50%-ig terjedő levonás engedélyezhető gyermektartásdíjból és a jogtalanul felvett ellátásból származó követelések esetén, emellett akkor is, ha több letiltást bocsátottak ki az adóssal szemben.

A gyermekek ellátásához kapcsolódó juttatásokból történő levonás eseteire szintén speciális szabályokat tartalmaz a Vht..

⁴⁰ Balogh / B. Korek / Gadó / Juhász: A megújult bírósági végrehajtás (Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2001.) 171. oldal

⁴¹ Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádás György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 136. oldal

A 69. § (1) bekezdése a támogatás formáját nevesítve mondja ki, hogy a gyermekgondozási segítő ellátásból és a gyermeknevelési támogatásból legfeljebb 33%-ot lehet levonni a jogalap nélkül felvett gyermekgondozási segítő ellátás, gyermeknevelési támogatás és anyasági támogatás fejében. Fontos megjegyezni, hogy a levonás csak a jogalap nélkül felvett támogatás fejében lehetséges, ennek mértéke 33%, más jogcímen tehát nem lehet e támogatásokból levonni, és a levonás 33%-os mértékét sem lehet túllépni. A (2) bekezdés szerint a családi pótlékból legfeljebb 33%-ot lehet levonni a jogalap nélkül felvett családi pótlék és anyasági támogatás fejében.⁴²

Egyéb járandóság alatt a jelenleg hatályos Vht. már csak a nyugdíjfolyósító szerv által nem havonkénti rendszerességgel járó egyszeri kifizetéseket, valamint az álláskeresők ellátását érti.

A nyugdíjfolyósító szerv által juttatott ilyen egyszeri kifizetések alatt a Vht. 70. §-a alapján különösen a visszamenőlegesen elszámolt emelés összegét, késedelmi kamatot, egyszeri segélyt, a tizenharmadik havi nyugdíjat, a tizenharmadik havi ellátást, a nyugdíjprémiumt, a szépkorúak jubileumi juttatását és a nyugdíjas bányászok szénjárandóságának pénzbeli megváltásából származó összeget kell érteni. Ezekből kizárólag a gyermektartásdíj követelés és a polgári perben vagy büntetőeljárásban az adóssal szemben a bűncselekmény következtében keletkezett és a természetes személy sértett javára megállapított polgári jogi igény összege vonható le.

A 72. § értelmében az álláskeresők ellátásai alatt az álláskeresői járadékot, a nyugdíj előtti álláskeresői segélyt, a keresetkiegészítést és a keresetpótló juttatást kell érteni. Ezekből kizárólag tartásdíj, jogalap nélkül felvett álláskeresők ellátása, jogalap nélkül felvett, az aktív korúak ellátására való jogosultság keretében megállapított pénzbeli ellátás fejében és legfeljebb 33%-ot lehet levonni.

Végül a letiltásra vonatkozó speciális szabályok sorát a Vht. a fogva tartott adós keresményéből és a letéti pénzből történő levonás szabályaival zárja.

⁴² *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 141. oldal*

A fogva tartottak munkával történő ellátása a büntetés egyik alapvető része. Ezáltal próbálják elősegíteni a büntetés letöltését követően a társadalomba történő visszailleszkedésüket is. Az elvégzendő munka jellege adódik egyrészt a büntetés-végrehajtási intézmény lehetőségeiből és adottságaiból, továbbá a fogva tartott szellemi, fizikai és egészségi állapotából. Munkavégzésükre az Mt. szabályai az irányadóak az alábbi szabályok figyelembevételével. Az elítéltek munkáltatása a szabadságvesztés végrehajtásának fontos része. Célja az, hogy elősegítse az elítélt testi és szellemi erejének fenntartását, lehetőséget adjon a szakmai gyakorlottság megszerzésére és fejlesztésére, és ezáltal megkönnyítse, hogy a szabadulása után a társadalomba beilleszkedjen. Az elítéltet a büntetés-végrehajtási intézet adottságainak megfelelően kell társadalmilag hasznos munkával foglalkoztatni. A munka kijelölésénél figyelembe kell venni az elítélt testi és szellemi képességeit, lehetőség szerint a szakmai képzettségét és érdeklődését is. Az elítéltnak a munkavégzéssel kapcsolatos jogaira és kötelezettségeire a munkajog általános rendelkezései az irányadók, a büntetés-végrehajtás sajátosságaiból fakadó eltérésekkel. Gondoskodni kell az egészséges és biztonságos munkavégzésről. Az elítélt munkaideje megegyezik a munkajogi rendelkezésekben megállapított munkaidővel. Az elítéltet munkájáért az általános bérezési elvek figyelembevételével kell díjazni. Ha az elítélt munkavégzés helyett tanulmányokat folytat, ennek idejére jogszabályban meghatározott mértékű pénzbeli térítésre jogosult. Ha a büntetés-végrehajtási intézet az elítéltet átmenetileg nem tudja munkával foglalkoztatni, és az elítéltnak nincs letétben levő pénze, a büntetés-végrehajtási intézet gondoskodik az elítélt legfontosabb személyi szükségleteire fordítható összegről. Szerencsésnek mondható a Vht. fogva tartottak (szabadságvesztés büntetést tölt, előzetes letartóztatásban van vagy elzárás a büntetése) keresményére vonatkozó szakasza: rendelkezése értelmében kivonja e jövedelmet az alapesetek közül azzal, hogy a mentességre vonatkozó szabályt eltörli e keresmények tekintetében (nem kell figyelembe venni a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegét a levonásnál). Ugyanakkor a közterhek mellett le kell vonni a megmaradt nettó jövedelemből az eltartási költséget, a saját szükségleteire fordítható összeget és a szabadulási idejére tartalékolt összeget, a megmaradt juttatásnak pedig legfeljebb az 50%-a vonható végrehajtás alá, ez azonban bármely követelésre, korlátozás nélkül.⁴³

A letéti pénzekre ugyanezek a levonási szabályok vonatkoznak azzal, hogy itt már érvényesül a 62. §

⁴³ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 145. oldal*

szerinti mentesség, tehát az öregségi nyugdíjminimum összege, illetve a letiltás alól mentes juttatások Vht. 74. §-ában foglalt szabályait is alkalmazni kell.

A Vht. ezt követően széles körben, meglehetősen pontosan szabályozza azon juttatások körét, amelyek teljes egészében mentesek a letiltás alól. Ezek a juttatások többnyire szociális okból illetik meg a jogosultat, ezért a letiltás alól történő kivonásuk indokolt. A juttatásokat és a jogosultak körét külön jogszabályok értelmezik és szabályozzák. Előfordulnak olyan mentes juttatások is, amelyek meghatározott kiadások fedezésére szolgálnak, ezek a munkával együtt járó és szükséges többletköltségek fedezetét jelentik (például ruhapénz, üdülési csekk, stb.).⁴⁴

Közös vonásuk tehát a megjelölt juttatásoknak, hogy az adós létfenntartásához nélkülözhetetlenek vagy meghatározott kiadások fedezésére szolgálnak.⁴⁵

A mentes juttatások körét a Vht. 74. §-a határozza meg. A törvény taxatív felsorolása szerint tehát mentes a letiltás alól és ekként végrehajtás alá nem vonható:

- a) a nemzeti gondozási díj és a hadigondozottak pénzbeli ellátása, valamint a nyugdíjfolyósító szerv által folyósított kárpótlási célú életjáradék,
- b) a települési támogatás, a rendkívüli települési támogatás, az aktív korúak ellátására való jogosultság keretében megállapított pénzbeli ellátás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelempótló támogatása, a gyermekek otthongondozási díja, az ápolási díj, a tartós ápolást végzők időskori támogatása,
- c) anyasági támogatás,
- d) a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka,
- e) az egészségkárosodásra tekintettel járó keresetkiegészítés, az átmeneti keresetkiegészítés, a jövedelemkiegészítés, az átmeneti jövedelemkiegészítés, a bányászok egészségkárosodási járadéka,
- f) a törvényen alapuló tartásdíj, ideértve a bíróság által előlegezett gyermektartásdíjat is, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényen alapuló gyermekvédelmi pénzbeli ellátások,

⁴⁴ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 145. oldal*

⁴⁵ *Balogh / B. Korek / Gadó / Juhász: A megújult bírósági végrehajtás (Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2001.) 177. oldal*

- g) a nevelőszülő részére a gondozásába ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek, utógondozói ellátásban lévő fiatal felnőtt ellátását szolgáló nevelési díj, külön ellátmány és családi pótlék,
- h) az ösztöndíj, a tudományos továbbképzési ösztöndíjas munkabér jellegű ösztöndíjának kivételével,
- i) a kiküldetéssel, külszolgálattal és munkába járással összefüggő költségtérítés,
- j) a meghatározott kiadás fedezésére szolgáló összeg,
- k) a fogva tartott adós részére a kapcsolattartó által célzottan befizetett összeg,
- l) a fogyatékosági támogatás.

Lényeges, hogy a törvényhelyben foglalt juttatások csupán a letiltás alól mentesek, nem pedig maga a végrehajtás alól. Ha az adós már megkapta a mentes juttatást és az a vagyona részévé vált, úgy az végrehajtás alá vonható. (Például bankszámlára vezetett végrehajtás során.)

Kiemelendő a BDT.2010.2189 számú eseti döntés, amely a letiltáshoz kapcsolódóan kimondta, hogy a banknak a végrehajtói inkasszó (hatósági átutalási megbízás) teljesítése során a végrehajtási törvény V. fejezetében (végrehajtás pénzügyi intézménynél kezelt összegre), nem pedig a IV. fejezetében (végrehajtás munkabérre és egyéb járandóságra) foglalt mentességi szabályokat kell érvényesítenie. Ez a döntés megerősíti, hogy a Vht. különböző mentességi szabályait csak az adott végrehajtási cselekmények vonatkozásában kell alkalmazni.

A munkabérre és egyéb járandóságra vezetett végrehajtásra vonatkozó szabályokat a Vht. végül a letiltással kapcsolatos munkáltatói kötelezettségekkel és a munkáltató felelősségére irányadó rendelkezésekkel zárja.

Ahogy korábban szó volt róla, a munkáltató elsődleges kötelezettsége a Vht. 58. § (2) bekezdése alapján, hogy az adós munkabéréből a letiltásban feltüntetett összeget levonja és a jogosult részére kifizesse. Emellett a munkáltatóra számos egyéb kötelezettséget is telepít a jogszabály, amelyeknek eleget kell tennie.

Az adósnak a munkabérre vezetett végrehajtás során is fennáll a teljesítési kötelezettsége, de az

eljárás eredményessége azon múlik, hogy a munkáltató teljesíti-e kötelezettségeit.⁴⁶

A Vht. 75. §-a megismétli az 58. § (2) bekezdésében foglalt szabályt és kimondja, hogy a munkáltató köteles az adós munkabéréből a letiltásban meghatározott összeget levonni és - a letiltásban foglalt felhívás szerint - kifizetni a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen átutalni a végrehajtói letéti vagy más számlára. A munkáltató egyéb kötelezettségeit a Vht. 76-78. §-ai szabályozzák.

A letiltásra vonatkozó felhívás kézhezvételét követően a munkáltatónak további kötelezettsége lesz a tartozás jogszabály szerint letiltható összegének meghatározása, levonása és megfelelő helyre történő eljuttatása, továbbá ennek a tartozás teljes megtérüléséig történő folyamatos figyelemmel kísérése. Azt, hogy milyen részben kell a levonható munkabér összegét a végrehajtást kérőnek és milyen részben kell a végrehajtónak eljuttatni, a végrehajtói felhívás tartalmazza. Ebben pontosan meg kell jelölni a jogosultat és azt a helyet vagy bankszámlaszámot is, ahova az utalást teljesíteni kell. A felhívás tulajdonképpen egy formanyomtatvány, amit a bírósági végrehajtók alkalmaznak eljárásuk során. Ez tartalmazza a végrehajtást kérő és az adós nevét, az adós azonosításra alkalmas adatait, továbbá magát a kötelezést arra vonatkozóan, hogy a munkáltató vonja le a munkabéréből a letiltásban szereplő hányadot és annak átutalásáról intézkedjen. A kamatot a nyomtatvány százalékos arányban tartalmazza, ennek megfelelően a kamat kiszámításának kötelezettsége is a munkáltatót - vagy az egyéb járandóságot folyósító szervet - terheli.⁴⁷

A munkáltató a Vht. 76. § (1) bekezdése szerint köteles arra, hogy legkésőbb a letiltás átvételét követő munkanapon értesítse az adóst a letiltásról, intézkedjék, hogy a munkabér esedékessé válásakor (a kifizetésének napján) a letiltott összeget a munkabéréből vonják le, és fizessék ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen utalják át a végrehajtói letéti vagy más számlára, valamint értesítse a letiltás foganatosításának akadályáról a letiltást kibocsátó szervet.

A gyakorlatban a letiltás foganatosításáról a munkáltató értesíti az eljáró végrehajtót is. Erre a végrehajtó felhívja a munkáltató figyelmét és a letiltással egyidejűleg a részére letiltás válaszlapot is küld, amelyet a munkáltatónak kitöltve kell visszaküldenie a végrehajtó részére, feltüntetve azt,

⁴⁶ Balogh / B. Korek / Gadó / Juhász: *A megújult bírósági végrehajtás (Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, 2001.)* 179. oldal

⁴⁷ Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez*, 146. oldal

hogy az adós munkabéréből mekkora összeget lehet levonni és a levonás kezdő, illetőleg várható kezdő időpontját is. Amennyiben a munkáltató által kitöltött válaszlap megérkezik a végrehajtóhoz és egyéb intézkedésre nincs szükség vagy lehetőség (mert pl. az adósnak nincs más végrehajtás alá vonható vagyona vagy a végrehajtást kérő nem kérte az egyéb vagyona történő végrehajtást), úgy a végrehajtó erről értesíti a végrehajtást kérőt, majd az ügyet irattárba helyezi.

Abban az esetben, ha azért nem lehet a letiltást foganatosítani, mert az adós munkaviszonya időközben megszűnt, a munkáltató tájékoztatási kötelezettsége arra is kiterjed, hogy a munkáltatói igazolásban milyen összegű tartozást tüntetett fel letiltandó követelésként a munkáltató, továbbá arra is, hogy van-e arról tudomása, hogy a munkavállaló hol helyezkedett el.⁴⁸

Megeshet, hogy a levonást valamilyen okból nem lehet folyamatosan eszközölni (pl.: az adós táppénzen van, fizetés nélküli szabadságát tölti, megelőző letiltások terhelik munkabéréét, stb.). Ebben az esetben a munkáltató erről köteles értesíteni a végrehajtót és a letiltás további foganatosításának várható idejéről is tájékoztatást kell adnia, valamint a letiltást „elő kell jegyeznie”. Amennyiben elhárul a levonást akadályozó körülmény, úgy az elmaradt részleteket is le kell vonni az adós munkabéréből. (Természetesen akként, hogy az ne haladja meg annak 33%-át, illetve 50%-át, emellett értelemszerűen a mentességi szabályokra is figyelemmel kell lenni.) Ugyanez a kötelezettsége fennáll a munkáltatónak abban az esetben is, ha nem tudja a teljes összeget levonni és kiutalni a jogosult részére, hanem csak egy bizonyos részét. E rendelkezést alkalmazni kell az előző munkáltatónál és a munkaviszonyon kívül töltött idő alatt esedékessé vált részletekre is.

Az alacsony munkabérekre való tekintettel 2012. március 15-ei hatállyal új rendelkezéssel bővült a Vht. e szakasza. A 76. § (2) bekezdése szerint ugyanis a munkáltató jogosult a letiltott összeg kifizetését felfüggeszteni addig, amíg annak összege - az időszakonként esedékessé váló összegek összeadódásával - a négyszáz forintot el nem éri, de legfeljebb hat hónapig. A munkáltató a fizetés felfüggesztéséről a végrehajtót a letiltás kézbesítését követő 8 napon belül, a más kifizetésre jogosultat legkésőbb a fizetéssel egyidejűleg tájékoztatja. E rendelkezéssel a jogalkotó a munkáltatók adminisztratív tevékenységgel járó pénzügyi terheit igyekszik csökkenteni., mivel a letiltás sok

⁴⁸ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 146. oldal*

esetben meglehetősen kis összegek havonta történő utalásával valósul meg. Véleményem szerint a rendelkezés beiktatása óta eltelt időre, valamint a munkabérek változására is figyelemmel indokolt lenne a négy száz forintos összeghatár többszörösére történő felemelése. A munkáltató oldalán ugyanis minden utalással tranzakciós költségek keletkeznek, emellett, ha a végrehajtnak utal és a levont munkabért tovább kell utalni, úgy végrehajtói oldalon is felmerülnek ezek. Az átutalási és egyéb adminisztrációs költség így sok esetben a többszöröse lesz a rendelkezésben meghatározott összegnek.

Fentiek mellett a Vht. 78. §-a szerint a munkáltató köteles az adós részére a munkaviszony megszűnésekor olyan igazolást kiállítani (tartozásigazolás), amely feltünteti, hogy a munkabérből milyen tartozásokat, milyen határozat vagy jogszabály alapján, kinek a részére kell levonni. Igazolást kell adni arról is, hogy a munkavállalónak ilyen tartozása nincs. Ha az adós újabb munkaviszonyt létesít, köteles a tartozásigazolást a munkába lépése előtt az új munkáltatójának átadni. Az új munkáltató köteles a tartozásigazolást az adóstól bekérni és a végrehajtást folytatni. Tartozásigazolás hiányáról az adós a munkaviszony létesítése előtt köteles nyilatkozatot tenni.

Az Vht. fenti rendelkezései összhangban állnak az Mt.-vel, amelynek értelmében a munkáltatónak a munkaviszony megszűnésekor ki kell állítania egy munkáltatói igazolást (egyéb járandóság folyósítása esetén a folyósító szervre vonatkozik ez a kötelezettség), amelynek kötelező eleme annak megjelölése, hogy terheli-e a munkavállaló munkabérét valamilyen jogszabályon vagy jogerős bírósági (hatósági) határozaton alapuló levonás. Amennyiben terheli, úgy pontosan meg kell jelölni, hogy milyen jogszabály és határozat alapján áll fenn a letiltás kötelezettsége, milyen tartozásokat kell levonni és hova, kinek a részére kell ezeket az összegeket átutalni. Az új munkáltató e nélkül az igazolás nélkül alkalmazhatja ugyan a munkavállalót, azonban amennyiben a végrehajtás foganatosítási kötelezettségének nem tesz maradéktalanul eleget, úgy az igazolás hiányosságára nem hivatkozhat, ennek értelmében készfizető kezesként fog felelni a behajtni elmulasztott követelés erejéig az adóssal. Abban az esetben, ha a munkavállaló munkabérét nem terheli levonás, úgy erről is kifejezetten nyilatkoznia kell a munkáltatónak az igazolásban. A Vht. a munkavállaló kötelezettségévé teszi az igazolás átadását a következő munkáltatónak, ugyanakkor ezzel egy időben az új munkáltató kötelezettségeként tünteti fel az igazolás bekérését vagy munkavállalótól egy nemleges nyilatkozatot. Amennyiben a munkáltató az adósra vonatkozóan valótlan tény vagy adatot

közül a munkáltatói igazolásban, úgy ezért kártérítési felelősséggel tartozik a munkavállaló felé.⁴⁹

Ezt erősíti meg a BH1992.505. számú eseti döntés. A jogeset szerint a magánkereskedő alperes eladó munkakörben alkalmazta a felperest vendéglátó üzletében. Az alperes csak abban az esetben volt hajlandó kiadni a felperes munkakönyvét, ha az üzlet összes hiányát elismeri, amit a MIL-lapjára is rá kívánt vezetni. Felperes kérte az alperest tartozásmentes MIL-lap kiadására és munkakönyvének visszatartása miatt korábbi munkabérének megfizetésére kötelezni. A munkaügyi bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy hat hónapra fizessen meg a felperesnek elmaradt munkabért és annak kamatát. Kötelezte továbbá az alperest, hogy a felperes munkakönyvében és személyi igazolványában a munkaviszony kezdetének és megszűnésének időpontját javítsa ki. Az ítélet indokolásának lényege szerint az alperes nem a tényeknek megfelelően tüntette fel a felperes munkakönyvében a munkaviszony időtartamát és a felperes munkabérét. Minthogy az alperes az ítélelethozatal napjáig nem adott a felperesnek tartozásmentes MIL-lapot, és a megküldött MIL-lap rendőrségi eljárásra utaló megjegyzést tartalmaz, a felperes jogszerűen tart igényt kártérítésre. Az ítélet szerint: „Helyes az elsőfokú bíróság ítéletének az a jogi megállapítása, hogy az alperes a MIL-lapra jogellenesen tette meg a kifogásolt bejegyzést. A MIL-lap a végrehajtható tartozások behajtására szolgál, ezért abban csak olyan követelés szerepelhet, melyre nézve már jogerős kötelező határozatot hoztak, és az abban szereplő összeg megfizetésére a teljesítési határidő lejárt, vagy amely tartozást a kötelezett elismert, vagy amelyre nézve külön határozat hozatala a jogszabály alapján szükségtelen (bérelőleg stb.). Nem szolgálhat a MIL-lap arra sem, hogy abban a volt munkáltató a dolgozó személyiségi jogait érintő, oda nem tartozó tájékoztatást adjon, különösen, hogy a dolgozó ilyen jogait sértse (rendőrségi eljárás közlése stb.). Amennyiben a munkáltató ilyen magatartásával a dolgozónak kárt okoz, azt köteles teljes mértékben megtéríteni, még akkor is, ha a bejegyzést esetleg téves jogi információ nyomán tette, és cselekménye nem a kár okozására irányult. Az alperes kárért való anyagi felelőssége azonban csak akkor áll fenn, ha a felperes anyagi hátránya és az alperes jogellenes magatartása között az okozati összefüggés kétséget kizáróan megállapítható. Ennek bizonyítása - az alperes tagadásával szemben - a felperest terhelte, mert az ő érdekében áll, hogy azt a bíróság valószínűleg fogadja el, továbbá mert ő van abban a helyzetben, hogy az elhelyezkedési kísérleteit bizonyítsa. A felperes a csatolt igazolásokkal bizonyította, hogy őt a nevezettek a munkaviszonyának megszűnése után nem

⁴⁹ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Mátyás / Nádas György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 147. oldal*

alkalmazták. Ennek okát a kisiparos igazolásából nem lehetett megállapítani, a két szövetkezet igazolásából pedig kitűnt, hogy alkalmazásának akadálya a MIL-lap kifogásolt jogellenes bejegyzése volt. A két igazolásból azonban az volt megállapítható, hogy mindkét helyen, legalábbis kapcsolt munkakörként, pénztáros munkakörben kívánt elhelyezkedni. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a munkáltatót a munkakönyv vagy annak tartozékaiba való helytelen, illetve jogszabályba ütköző bejegyzéséért felelősség terheli. A felelősséget az okozati összefüggés teremti meg a munkáltató magatartása és a dolgozónak a munkaviszony keretében ebből fakadóan származó kára között. Az alperes azon túl, hogy a felperessel szemben támasztott - akár vélt - igénye tekintetében semmiféle, a követelését megalapozó okirattal (megállapodással) vagy határozattal nem rendelkezett, a MIL-lapra a felperes személyiségét alapvetően érintő olyan megjegyzést vezetett, amely egyértelműen alkalmas volt arra, hogy a felperesnek más munkáltatónál való elhelyezkedését meggátolja. Ehhez képest nincs jelentősége annak, hogy a felperes az általa beszerzett igazolások szerint nem volt képes az iskolázottságára és szakmai ismereteire figyelemmel meghatározott munkahelyeken elhelyezkedni, miután a MIL-lapján feltüntetett megjegyzés minden kétséget kizáróan lehetetlenné tette a bármely munkáltatónál való alkalmazása lehetőségét.

Végül a törvény a munkáltató és alkalmazottja felelősségét rendezi. Viszonylag szigorú szabályokat tartalmaz itt a Vht., ugyanis a munkáltató a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó köteleesség megszegése esetén a le nem vont összeg erejéig készfizető kezességként felel a végrehajtást kérőnek a 79. § (1) bekezdése alapján.

A készfizető kezesség alapvető szabályait a Ptk. tartalmazza. A 6:416. § (1) bekezdése alapján a kezes kötelezettsége, hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, úgy helyette ő köteles a jogosultnak teljesíteni. Mint ismeretes, a kezességnek két fajtája van. Létezik ún. sortartásos kezesség, valamint a szigorúbb, készfizető kezesség. Sortartásos kezességnél a kezes megilleti a Ptk. 6:419. §-ában foglalt sortartás kifogása. Eszerint a kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre. A Vht. szerinti kezesi felelősség azonban készfizető kezesség: a kezes nem illeti meg a sortartás kifogása, nem követelheti a jogosult, hogy a követelést először a főkötelezettől hajtsák be.

A munkáltató kezesi felelősségét tehát a Vht. a Ptk. szerint meghatározott készfizető kezesi felelősség speciális eseteként határozza meg azzal, hogy a munkáltató helyállását a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó kötelezettség megszegése esetére is kiterjeszti. A végrehajtás közvetlen felhívással történő elrendelése folytán a munkáltató készfizető kezesi felelőssége a Ptk. szabályaitól annyiban tér el, hogy a felhívás kibocsátása után az egyenes adós önkéntes teljesítési készsége mellett is elsősorban a munkáltató köteles a levonandó összegnek a kötelezett munkabéréből való levonására, és ezen összegnek a jogosult részére történő átutalására, kötelezettségének mértékét pedig a levonandó összeget megállapító bírósági határozat tartalmazza.

E körben érdemes említést tenni a Legfelsőbb Bíróság PK 199. számú állásfoglalásáról, amely a munkáltató felelőssége kérdésében megállapította, hogy amennyiben a gyermektartásban marasztalt munkavállaló illetményét a bíróság letiltotta és a munkáltató a letiltásnak nem tett eleget, a munkáltatót a Vht, 79. § (1) bekezdése alapján készfizető kezesi felelőssége folytán marasztaló határozat előzetesen végrehajthatónak nyilvánítható. Az állásfoglalás indokolása szerint A Vht. 79. § (1) bekezdése szerint a munkabérre vezetett végrehajtásra vonatkozó kötelezettség elmulasztása esetén a munkáltató - a le nem vont összeg erejéig - készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek. A munkáltatóval szemben ilyen címen érvényesített követelés is a gyermek életfenntartásának biztosítását szolgálja, s a gyermek nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe amiatt, hogy a munkáltató a törvényben előírt kötelezettséget elmulasztotta. Ezért a munkáltatót marasztaló határozat a régi Pp. szabályai alapján előzetesen végrehajthatónak nyilvánítható.

A Kúria PK 289. számú állásfoglalása alapján a fenti állásfoglalás a Pp. alkalmazási körében is irányadó.

Az alkalmazottért való felelősség speciális szabályaként is felfogható a Vht. 79. § (2) bekezdése, ugyanis kiemeli a jogszabály az alkalmazott felelősségét, ezzel enyhítve a munkáltató terheit. Amennyiben ugyanis bizonyíthatóvá válik, hogy a munkáltató valamelyik alkalmazottja (leginkább a munkaügyi tevékenységet végző és ezzel egy időben az átutalásokat intéző munkavállalója) szándékos magatartásával idézi elő a munkáltató kötelezettségzegését, úgy az alkalmazott közvetlen felelősségét állapítja meg - szintén készfizető kezesként - a be nem hajtott összeg erejéig.

VI. Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre

A dolgozat szempontjából legfontosabb rendelkezéseket a Vht. 79/A-83. §§-ai tartalmazzák, ezen kívül a különböző ágazati jogszabályok, így a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) és a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.), valamint a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet (Vüsz.) és a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet (Díjrendelet) is tartalmaz releváns normákat.

A Vht. tartalmazza a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás közös szabályait, az átutalási végzésre vonatkozó rendelkezéseket, a végrehajtó intézkedésére vonatkozó szabályokat a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtás alá vonása során, valamint a takarékbetétek végrehajtás alá vonására vonatkozó normákat, ebben a sorrendben.

A szükséges fogalmi alapok tisztázása elengedhetetlen a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtására vonatkozó szabályok megértéséhez.

A pénzforgalmi szolgáltató fogalmát nem a Vht., hanem a Pft. 2. § 22. pontja tartalmazza. Eszerint pénzforgalmi szolgáltató az a hitelintézet, elektronikuspénz-kibocsátó intézmény, Posta Elszámoló Központot működtető intézmény, pénzforgalmi intézmény, Magyar Nemzeti Bank és kincstár, amely pénzforgalmi szolgáltatási tevékenységet végez.

Alapvetően fontos kategóriát képez a pénzforgalmi szolgáltatás meghatározása, amely nélkülözhetetlen a Vht. V. Fejezet alkalmazási körének meghatározásához. E fogalmat sem a Vht. definiálja, hanem a Pft. utaló szabálya alapján a Hpt. 6. § (1) bekezdés 87. pontja tartalmaz fogalom meghatározó szabályt. A definíció szerint pénzforgalmi szolgáltatás a) a fizetési számlára történő készpénzbefizetést lehetővé tevő szolgáltatás, valamint a fizetési számla vezetéséhez szükséges összes tevékenység, b) a fizetési számláról történő készpénzkifizetést lehetővé tevő szolgáltatás, valamint a fizetési számla vezetéséhez szükséges összes tevékenység, c) a fizetési műveletek fizetési számlák közötti teljesítése, d) a c) pontban meghatározott szolgáltatás, ha a fizetési művelet teljesítése a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő ügyfél rendelkezésére álló

hitelkeretéből történik, e) a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz - ide nem értve a csekket és az elektronikus pénzt - kibocsátása, valamint fizetési műveletek elfogadása, f) a készpénzátutalás, g) a fizetés-kezdeményezési szolgáltatás, h) a számlainformációs szolgáltatás.

A fentieket követően helyezhető a téma szerinti végrehajtási intézménynek megfelelő kontextusba a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg fogalma, amelyet már a Vht. tartalmaz a 7. § (3) bekezdésében.

Mindezek alapján pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt és így a Vht. V. fejezete szerint végrehajtás alá vonható összeg a) a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számla szerződés alapján nyitott fizetési számlán szereplő összeg, valamint a betétszerződés és a takarékbetét-szerződés alapján, vagy egyéb szerződés alapján a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a hitelintézet a bankszámla szerződés szabályainak megfelelően kezeli, valamint b) a betétszerződés és takarékbetét-szerződés alapján takarékbetétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a hitelintézet által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzüsszeg.

1. Közös szabályok

Mind a Vht. V. Fejezetének „közös szabályok” címe, mind e közös szabályok első mondata, azaz a Vht. 79/A. § (1) bekezdésébe foglalt, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtását szabályozó kifejezés egyértelművé teszi, hogy a Vht. V. Fejezetében foglalt előírások az irányadók mindkét - fentebb említett - kategóriára vezetett végrehajtásra.⁵⁰

A Vht. 79/A. (1) bekezdésében foglaltak alapján főszabály szerint a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető pénzüsszeg teljes összegben végrehajtás alá vonható. Ez alól kivétel a kizárólag természetes személyeket megillető pénzüsszegek esetében a (2) és (3) bekezdésben meghatározott pénzüsszegek, amelyek végrehajtása az itt szabályozott korlátok között történik meg. E rendelkezések sávós felosztásban olyan szabályokat tartalmaznak amely alapján biztosított, hogy a

⁵⁰ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 114. o.

végrehajtás során az adósok életvitele ne lehetetlenüljön el, ugyanis az már a Vht. céljával, vagyis a követelések állami kényszer útján történő behajtásával, ellentétes lenne.

A mentességi szabályokat figyelembe véve a természetes személyt megillető pénzösszegeből a 200 ezer forint feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható, az ez alatti összegből pedig a 60 ezer forint és a 200 ezer forint közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá. Teljes egészében mentes a természetes személyek esetében a bankszámlán lévő pénzösszegnek az a része, amely nem haladja meg a 60 ezer forintot. Ez alól is kivételt enged a Vht. egyes követelések privilegizált jogcíme szerint, így ha a végrehajtás gyermektartásdíj vagy szüléssel járó költség behajtására folyik, ennek az összegnek az 50%-a is végrehajtás alá vonható.

Fontos szabályt tartalmaz a Vht. 79/A. § (4) bekezdése, amikor kimondja, hogy a § vonatkozásában a pénzforgalmi szolgáltató által több szerződés alapján kezelt, adóst megillető együttes összegre kell alkalmazni.

Így amennyiben az adósnak az adott pénzügyintézetnél több számlája is van, akkor nem lehet valamennyi számla egyenlegéből érintetlenül hagyni a végrehajtás alól az imént meghatározott mentes összeget, hanem a végrehajtással érintett pénzösszegek együttes összegére vonatkoztatva kell a mentesítés összegét meghatározni.⁵¹

Ki kell emelni, hogy a mentességi szabályokat nem a végrehajtónak kell alkalmaznia, hiszen a megfelelő információk hiányában erre lehetősége sem lenne. Azokat a pénzügyi szolgáltatóknak kell figyelembe vennie és a megfelelő, a mentesség alá nem tartozó részt kell átutalnia a jogosultnak, illetőleg eljáró végrehajtónak.

A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtás alá vonására vonatkozó korlátok nem merülnek ki a fent kifejtettekben, e körben rendszertanilag érdekes, hogy a jogalkotó nem a következő számú Vht. 79/B. §-ban, hanem később, a Vht. 79/D. §-ában szabályozza őket.⁵² A szoros tartalmi összefüggésre tekintettel e szabályokat itt szükséges megemlíteni.

⁵¹ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 114. o.

⁵² A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 115. o.

A Vht. 79/D. § (1) - (4) bekezdéseiben foglaltak szerint a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt a) az adóست megillető, de szabad rendelkezése alól kikerült - üzleti biztosíték céljára elkülönítve kezelt - pénzösszeg csak e meghatározott céllal összefüggő, illetve e meghatározott ügyletből, b) a zálogjogosultat megillető, de a zálogjogosulti bizományshoz befolyt és elkülönítve kezelt pénzösszeg csak a zálogszerződésből, illetve a zálogjogosulti bizományosi jogviszonyból eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. A társadalombiztosítási kifizetőhellyel rendelkező foglalkoztatók által jogszabály alapján nyitott külön számlán elhelyezett, a foglalkoztatottak egészségbiztosítási ellátása céljára elkülönítve kezelt pénzösszeg a foglalkoztatót terhelő, harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás fejében nem vonható végrehajtás alá. Az egészségügyi szolgáltatót megillető, az Egészségbiztosítási Alapból az egészségügyi szolgáltatás finanszírozására folyósított, és e célra a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény alapján elkülönítetten kezelt pénzösszeg csak a finanszírozási szerződésben foglalt feladatok ellátásából eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. A Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásának és felhasználásának szabályairól szóló kormányrendelet [76/2018. (IV. 20.) Korm. rendelet] alapján nyitott korlátozott rendeltetésű fizetési számlán elhelyezett, az adóست megillető pénzösszeg harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás fejében nem vonható végrehajtás alá.

A bírósági gyakorlatból ki kell emelni a mentesség körében az EBH2011. 2321. számú elvi határozatot, amely szerint nincsen lehetőség a IV. és V. Fejezetébe foglalt rendelkezések együttes alkalmazására. Ha pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóست megillető pénzösszeget vonnak végrehajtás alá, az V. Fejezet rendelkezései az irányadók, így a pénzforgalmi szolgáltatót nem terheli annak vizsgálata, hogy a pénzösszeg a Vht. IV. Fejezet szabályainak megfelelően mentes-e a végrehajtás alól.

A gyakorlatban a leggyakrabban előforduló eset, hogy a fizetési számlán nincs elég fedezet vagy az csak a követelés egy részének kielégítésére elegendő. A Vht. 79/B. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések szerint a bank ilyenkor kiterjeszti a hatósági átutalási megbízás vagy átutalási végzés hatályát az adós egyéb számláira is, sorba állítás mellett. A kiterjesztés azt a kötelezettséget jelenti a pénzügyi intézmény számára, hogy sikertelenség esetén az adós nála vezetett valamennyi számlája vonatkozásában külön végrehajtói vagy bírósági intézkedés nélkül kell eleget tennie a végrehajtási cselekménynek, vagyis a pénzintézet saját hatáskörben köteles arra, hogy ebben az esetben az adós

valamennyi számláját megterhelje. A kiterjesztés sorrendjét a (2) - (5) bekezdések határozzák meg.

Valamennyi kategória esetében irányadó, hogy annak előírásait először az adós rendelkezése alatt álló összes forintban kezelt, azt követően pedig az összes külföldi pénznemben kezelt összegre kell alkalmazni. A fokozatosság elve több betét esetén azok egymás közti relációjában is jelentkezik: először mindig az alacsonyabb kamatozású, majd az egyre magasabb kamatozású összegeket kell végrehajtás alá vonni. Ha több azonos kamatozású betétről van szó, akkor pedig a lekötés időpontja határozza meg a feltörés sorrendjét, és mindig a korábban lekötött összeggel kell kezdeni. A kiterjesztés sorrendjét nem befolyásolják ugyanakkor az egyes egyenlegek összegei. Ugyancsak valamennyi esetre igaz, hogy a követelést mindig forintban kell teljesíteni, tehát akkor is, ha külföldi pénznemben volt meghatározva: ilyenkor a teljesítés napján érvényes és a pénzügyi intézmény által jegyzett devizavételi árfolyam alapján kell kiszámítani a forintértéket. Probléma lehet a gyakorlatban akkor, ha egy napra nézve több közzétett árfolyam is van, ami azért néha előfordul, és valamelyik fél sérelmezi az alkalmazott árfolyamot: ez nemcsak kekeckedő típusú ügyfeleknél jelentkezik, hanem akkor is, ha olyan nagy az összeg, hogy érdemi jelentősége lehet az adott napon belüli árfolyamváltozásnak. A probléma áthidalásának legegyszerűbb módja az átváltás pillanatában (óra, perc) érvényes árfolyamon való elszámolás, de előfordult már az adott napi középárfolyam alkalmazása is.⁵³

Gyakori felmerülő probléma és kifejezetten érdekes kérdés, hogy mi a helyzet, amikor az adott fizetési számla nem kizárólag az adós tulajdonában áll. Gondoljunk csak arra, hogy házastársak, élettársak, egyéb közeli hozzátartozók gyakran közös fizetési számlán kezelik az őket illető pénzeszközöket. Ilyenkor az adós bankszámlájára vezetett végrehajtás nem csak az adóst, hanem a nem adós tulajdonostársat is érinti. E probléma kezelésére a Vht. 79/C. §-a tartalmaz rendelkezéseket.

Az (1) bekezdés szerint a pénzforgalmi szolgáltatónál több számlatulajdonos tulajdonában álló számlán kezelt pénzösszeg bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló követelés fejében teljes összegben végrehajtás alá vonható, a 79/A. § rendelkezéseit ebben az esetben is alkalmazni kell. A (2) bekezdés alapján a végrehajtó a számla megterheléséről - a pénzforgalmi szolgáltató által közölt

⁵³ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 116. o.

értesítési cím alapján - köteles haladéktalanul értesíteni a nem adós számlatulajdonost. Lényeges, hogy a Vht. 47. §-a, amely az adósra, illetőleg az adós vagyonára vonatkozó adatok beszerzésének lehetőségét biztosítja a végrehajtó számára, a nem adós tulajdonostárs esetében ezt nem teszi lehetővé. Ez az indoka, hogy a hatósági átutalási megbízásról eljáró végrehajtó kizárólag a pénzügyintézet által közölt értesítési címre tud értesítést küldeni a nem adós tulajdonostárs részére. A (3) bekezdés akként rendelkezik, hogy a nem adós számlatulajdonos a végrehajtást kérő ellen az igényperre vonatkozó szabályok szerint pert indíthat a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése alapján a számláról leemelt, őt illető pénzüsszegek visszafizetése iránt.

E rendelkezésekkel kívánja elkerülni a jogalkotó, hogy a nem adóst megillető pénzüsszegek a végrehajtás alá vonásukat követően a jogosult kérésére feloldásra kerüljenek.

Nincs teljes egyetértés azonban nemcsak szakirodalomban, hanem a hatósági jogvédelmi szervek szintjén sem a szabály helyes voltát illetően. Szabó Máté ombudsmann jelentésben közzétett álláspontja szerint (lásd az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-2583/2012. számú ügyben) a nem adós számlatulajdonos tulajdonhoz való joga sérülhet abban az esetben, amikor a tulajdonában álló pénzüsszeget egy másik, az adós számlatulajdonossal szemben fennálló követelés fejében teljes összegben végrehajtás alá vonják. Ennek alátámasztására hivatkozik a 30/1992. (V. 26.) AB határozat azon rendelkezéseire, melyek szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog, szabadság védelme, vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem az is szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban kell legyen egymással. Az ombudsman megítélése szerint azonban a tulajdonhoz való joggal szemben nem áll másik alapjog, szabadság vagy alkotmányos érték, illetve közérdek, amely alkotmányosan bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló követelés fejében teljes összegben végrehajtás alá vonhatóvá tenné a számlát. A szóban forgó szabály azonban az ombudsmann jelentése ellenére nem változott, így a Vht. a nem adós számlatulajdonos védelmét az esetlegesen keletkező jogsértő állapot korrigálására alkalmas jogorvoslati lehetőségekkel biztosítja továbbra is.⁵⁴

⁵⁴ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 116-117. o.

Lényeges elméleti elhatárolási kérdést tisztázott a Kúria a Pfv. 20.593/2011/5. számú határozatában, amely szerint igénypert „vagyontárgy” foglалás alól történő feloldására lehet indítani, a vagyontárgy fogalma összekapcsolódik a „dolog” polgári jogi fogalmával. A „bankszámlapénz” nem tartozik a dolog fogalomkörébe, hiszen fizikai formában nem létezik, nem vehető birtokba, a banknál vezetett számla pozitív egyenlege valójában követelés, amellyel kapcsolatban a tulajdonjogra alapított igényper indítása kizárt.

Fontos ezért kiemelni, hogy valójában nem igényperről van szó jogorvoslati lehetőségként, hiszen az „igényperre vonatkozó szabályok szerinti” perindítási lehetőség megfogalmazás ezt nyilvánvalóvá teszi, lévén, hogy igényper esetén nem így szólna a szabály. Logikai jogértelmezés szerint ezt a fordulatot csak akkor kell kiemelni, ha a szóban forgó per nem igényper. Ugyanis, ha igényper lenne, akkor a szabály „igénypert indíthat” megfogalmazással élne. Az igénypert kizárólag a vagyontárgy foglалás alól történő feloldása iránt lehet indítani. Jelen esetben pedig ez nem lehetséges, lévén a bankszámlán lévő pénz sem az elmélet, sem az ítélkezési gyakorlat szerint nem dolog. Dologi jogi szempontból ugyanis pénz alatt a fizikai valóságban létező törvényes fizetőeszközt (bankjegyet, pénzérmet) értjük, a forgalomban már nem lévő pénz (például az ókori pénzérme) pedig ingó dolognak minősül. A bankszámlapénz a banknál vezetett számla pozitív egyenlege, amely fizikai formában nem létezik, birtokba nem vehető, ezért polgári jogi szempontból nem dologként, hanem a bankkal szemben támasztott követelésként értelmezhető.⁵⁵

Az igényperre vonatkozó szabályokat nem a Vht., hanem a Pp. 538-550. §§-ai tartalmazzák. Ezek kifejtése és kommentálása azonban jelen dolgozat tartalmi kereteit szétfeszítené, így ehelyütt csak a szükséges utalásnak kívánok eleget tenni a vonatkozó szabályokra.

A Kúria fenti határozatával kapcsolatban ki kell emelni, hogy a Ptk. 8:1. § 5. pontja immár a vagyontárgy fogalmi körébe vonta a dolgokat, a jogokat és a követeléseket is. Mivel a kifejtettek szerint a banknál vezetett számla pozitív egyenlege valójában a bankkal szemben fennálló követelésként értelmezhető, a Ptk. értelmező rendelkezésének hatálybalépésével a határozatban foglaltak meghaladottá váltak. Azonban a Vht.-ban foglalt jogszabálysöveg változatlansága folytán

⁵⁵ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 117. o.

véleményem szerint érdemes megemlíteni e körben a legfelső bírói fórum által kifejtetteket.

Ahogy a fenti folyamatban is láthatjuk az egyes pénzforgalmi szolgáltatóknak számos feladata áll fenn a hatósági átutalási megbízással kapcsolatban, éppen azért a felelősségük mértéke is rögzítésre került a Vht. 79/E § (1) és (2) bekezdéseiben. A két bekezdés két különböző esetre vonatkozó felelősségi mércét határoz meg a pénzforgalmi szolgáltatóknak. A Vht. 79/E §-ának (1) bekezdése azt az esetet rögzíti, amikor a pénzforgalmi szolgáltató végrehajtás alá vonandó pénzüsszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, mely esetben a követelés összegéért - a Kommentár alapján - készfizető kezesként felelős a végrehajtást kérőnek. A (2) bekezdés alapján, ha a pénzforgalmi szolgáltató nem ismeri el, hogy az adóst megillető pénzüsszeget kezeli, vagy a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezését nem teljesíti. Ebben az esetben a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtása iránt. Ezen bekezdés - megelőzési célzattal - kiemeli azt is, hogy amennyiben a szolgáltató a jogellenes eljárásával nem csak a Vht. e szakaszát sérti meg, hanem esetleg más jogszabályi kötelezettségeit is, úgy a felelősségre vonása sem ér véget a követelés behajtása iránt per végével még akkor sem, ha időközben a végrehajtást kérő felé önként teljesít. Mindezek alapján megállapítható, hogy a pénzforgalmi szolgáltatók e kötelezettségük teljesítéséért lényegében hasonló felelősséggel tartoznak a végrehajtást kérőnek, mintha az adós vele szemben foglalnék le.⁵⁶

A pénzüintézet felelőssége körében rendezni kell azt az esetet is, amikor a szolgáltató a korábban tárgyalt mentességre vonatkozó szabályokat szegi meg. Erre vonatkozó rendelkezéseket a Vht. 79/E. (3) bekezdése tartalmaz. Eszerint ha a pénzforgalmi szolgáltató az adóst megillető, de végrehajtás alá nem vonható mentes pénzüsszeget a 79/A. §-ban vagy a 79/D. §-ban foglaltak ellenére kifizeti a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezésére, a pénzforgalmi szolgáltató a mentesnek minősülő összegért felelős az adósnak és köteles azt részére visszatéríteni. A mentes összegért fennálló helytállási kötelezettség nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a végrehajtásból eredő kötelezettségek nemteljesítése miatt e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól. Megjegyzendő, hogy nyilvánvaló ellentmondás az, hogy a Vht. egyszerre említi felelősséget és helytállási kötelezettséget. A kifejtettek alapján természetesen

⁵⁶ Dr. Balogh Olga, dr. B. Korek Ilona, dr. Császtai Ferenc, dr. Juhász Edit: *A bírósági végrehajtás (HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2009.)* 265. o.

utóbbi kifejezés használata a helyénvaló.

A bírósági gyakorlatból ki kell emelni e körben a Kúria Pfv. 20.795/2014/4. számú határozatát. Eszerint a pénzforgalmi szolgáltató végrehajtást kérővel szemben fennálló önálló felelőssége nem független az alapul szolgáló követelés jogszerű érvényesítésétől. A keresetlevél benyújtásának időpontjában a Fővárosi Törvényszék már meghozta a végrehajtási lapot visszavonó - nem jogerős - határozatát, majd a végrehajtás alapjául szolgáló fizetési meghagyásra felvezetett jogerősítő záradékot törölte és megállapította az eljárás félbeszakadását. Miután a keresetindítás időpontjában nem volt olyan végrehajtható követelés, amelynek behajtásáért a pénzforgalmi szolgáltató helytállni tartozik, a felperes - függetlenül a pénzforgalmi szolgáltató korábbi mulasztásától - a Vht. 79/E. § (2) bekezdés idézett rendelkezése alapján alaptalanul indított pert a pénzforgalmi szolgáltatóval szemben.

2. Átutalási végzés

Az átutalási végzésre vonatkozó szabályok tárgyalásával egyidejűleg lényeges elhatárolni e jogintézményt a végrehajtó intézkedésétől, ugyanis ezek jellegükben megegyeznek, azonban korántsem egyenértékűek. Nem indokolatlan így az, hogy a Vht. külön alcímben szabályozza az átutalási végzésre vonatkozó rendelkezéseket a 80-81. §§-okban.

A legfontosabb különbség, hogy az átutalási végzés meghozatalára a végrehajtást kérő kérelmére a végrehajtási lap kiállítására, illetve a végrehajtási záradékolásra jogosult bíróság rendelkezik hatáskörrel. A bíróság közvetlenül küldi meg a végzést a benne foglalt felhívással a pénzforgalmi szolgáltatóknak azzal, hogy a fizetési számla mentesnek minősülő összeget meghaladó egyenlegéből a követelés összegét - a felhívásnak megfelelően - utalja ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg utalja át a végrehajtást kérő által megjelölt fizetési számlára.

Lényeges, hogy a bíróság nem rendelkezik jogosultsággal az adós fizetési számlájára vonatkozó információk beszerzésére, ezért a jogosultnak kell megjelölni az adós fizetési számláit, ellenben a hatósági átutalási megbízással, amely során a végrehajtó kutatja fel annak kiadását megelőzően az adós fizetési vagy pénzforgalmi számláit.

További eltérés, hogy az átutalási végzés gyakorlatilag egy csak az adós fizetési számlájára lefolytatott végrehajtás, más végrehajtási cselekmények e körben nem kerülnek foganatosításra. Ezzel ellentétben a hatósági átutalási megbízás csupán egy végrehajtási cselekménye az adós ellen kezdeményezett egyedi végrehajtásnak.

A jogorvoslat szempontjából fontos különbség, hogy az adósnak az átutalási végzés ellen, annak jogerőre emelkedését megelőzően lehetősége van fellebbezéssel élni, amelynek a végrehajtásra halasztó hatálya van. A hatósági átutalási megbízás ellen kizárólag a végrehajtási eljárásban igénybe vehető, a Vht. 217. §-a szerint biztosított végrehajtási kifogás előterjesztésének lehetősége illeti meg az adóst, amelynek a megbízás teljesítésére halasztó hatály nincsen. Igaz, a kifogást elbíráló bíróság a végrehajtást a jogorvoslat elbírálásáig felfüggesztheti. Kiemelendő e körben a BH2005. 219. eseti döntés II. pontja, amely szerint jogellenesen jár el a pénzügyintézet, ha az azonnali beszedési megbízás teljesítése előtt nem győződik meg arról, hogy a bírósági határozat, amelynek alapján a követelés behajtását kéri, jogerős és végrehajtható-e.

A hatósági átutalási megbízással szemben az átutalási végzés lényege az, hogy ebben a speciális esetben nem kerül sor a végrehajtást elrendelő bíróság részéről a végrehajtási okirat kiállítására vagy a végrehajtási okirat záradékolására, ezzel szemben egy lépcsőben megtörténik a végrehajtás elrendelése és a végrehajtó mellőzésével annak foganatosítása is. Vagyis ez olyan esetben lehet eredményes, ha már az ellenérdekű felek között zajló peres eljárás időtartama alatt bebizonyosodik, hogy a későbbi adósnak van fizetési számlája, és azon biztosan állítható, hogy valamekkora pénzügyösszeg is elhelyezésre került.

A gyorsaságát tekintve azonban hasonlóságot mutat az átutalási végzés a hatósági átutalási megbízás Vht. 82/A § (7) bekezdésében rögzített gyorsított eljárásával, miszerint amennyiben a végrehajtható okirat tartalmazza az adós fizetési vagy pénzforgalmi számlájának adatait, vagy ha az ügyben helye van végrehajtásnak az adós pénzforgalmi számlán kezelt összegeire és a pénzforgalmi számla adatai egyébként rendelkezésre állnak, a végrehajtó a végrehajtható okirat kézhezvételét követő két munkanapon belül kiadja a megbízást, öt munkanapon belül pedig postai úton kézbesíti a végrehajtható okiratot.

Amennyiben így a gyorsított eljárásnak megfelelően eredményes a behajtás, nem indul meg a végrehajtási eljárás, ellenkező esetben a Vht.-ban foglalt általános szabályok szerint kerül az lefolytatásra. Jól látszik tehát az átutalási végzést - habár sok hasonlóságot mutat - mégsem lehet egyenértékűnek tekinteni a végrehajtónak az adós pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegére vonatkozó végrehajtásával.⁵⁷

A bírósági gyakorlatból érdemes megemlíteni a BDT2013. 2966. számú eseti döntést, amely megerősítette, hogy nem sért jogszabályt a bíróság, ha egy pénzforgalmi szolgáltató által vezetett több fizetési számlára hoz átutalási végzést. A pénzforgalmi szolgáltató ugyanakkor a bíróság rendelkezése nélkül is köteles az adós nála vezetett más számláira a kiterjesztést elvégezni, ha az átutalási végzésben megjelölt fizetési számlán nincs elég fedezet a követelés behajtására.

Igen sokszor előfordul a gyakorlatban, hogy az átutalási végzés fedezet hiánya miatt nem vagy csak részben vezetett eredményre. Ebben az esetben az a következő logikus lépés, hogy a végrehajtást kérő a fennmaradó követelése behajtásához egyéb végrehajtható okirat kiállítása iránti kérelmet terjeszt elő. Ennek csak abban az esetben van helye, ha a végrehajtást kérő igazolja, hogy az adós pénzforgalmi szolgáltatója az átutalási végzést csak bizonyos összegig teljesítette. Ha a kérelmet a függőben tartási határidő lejárta előtt terjesztik elő, a bíróság a végrehajtható okirat kiállításával egyidejűleg értesíti az adós pénzforgalmi szolgáltatóját arról, hogy nem kéri az átutalási végzés további függőben tartását. Ha az átutalási végzés fedezet hiánya miatt nem vagy csak részben vezetett eredményre, másik pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számla megjelölése esetén újabb átutalási végzés meghozatalának van helye a végrehajtást kérő kérelmére. Ilyenkor - ahogyan azt a Vht. 80. §-ának a kommentárjánál is láthattuk - a pénzintézet nem küldheti meg annak a másik pénzintézetnek az átutalási végzést, ahol szintén van számlája az adósnak, és a bíróság sem utasíthatja erre az átutalási végzésben a másik pénzforgalmi szolgáltatót. Kizárólag újabb átutalási végzés meghozatala lehetséges.⁵⁸

⁵⁷ „Tranzakció visszautasítva: nincs fedezet” - avagy a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vonatkozó bírósági végrehajtás menetének általános szabályairól - Szerző: dr. Neizer Norbert, *Jogi Fórum publikáció* 2012. november 30., 5-6. o.

⁵⁸ *A bírósági végrehajtás magyarázata*, Complex Kiadó, Budapest 2009; 122-123. o.

3. A végrehajtó intézkedése a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtás alá vonása iránt

A fentieket követően a Vht. 82/A. §-a hét bekezdésben szabályozza azt, hogy eljáró végrehajtó ténylegesen milyen módon vonja végrehajtás alá az adóst megillető pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegeket.

Ezek ismertetését megelőzően nem árt tisztában lenni azzal, hogy a végrehajtó egyáltalán honnan szerez tudomást arról, hogy adósnak van bankszámlája, illetőleg a bankszámla adatokról. Ahogy korábban említésre került a Vht. 47. § (1) bekezdése ad felhatalmazást és jogcímet arra, hogy a végrehajtó a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében beszerezze az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, fizetési számla, betét, értékpapír, érdekeltség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat. Emellett a végrehajtási lap kiállítása, záradék kibocsátása iránti kérelem előterjesztésekor a végrehajtást kérő is feltüntetheti az adós fizetési számlájára vonatkozó adatait. A megkeresés kiadása egyébként elektronikus úton történik a pénzintézetek felé és az arra adott válasz is ilyen módon, néhány óra elteltével érkezik meg a végrehajtóhoz.

Amennyiben a fizetési számla adatai ismertek vagy a megkeresés kiadását követően ismertté válnak, az azon kezelt összegek végrehajtás alá vonása iránt a végrehajtó a végrehajtói letéti számla javára benyújtott hatósági átutalási megbízással intézkedik. Az adós pénzforgalmi szolgáltatója a végrehajtó intézkedésének megfelelően köteles a fizetési számla mentesnek minősülő összeget meghaladó egyenlegéből a megbízásban megjelölt követelés összegét a végrehajtói letéti számlára átutalni.⁵⁹

Ha a pénzforgalmi szolgáltató forintban nem kezeli az adós rendelkezése alatt álló pénzösszeget, a megbízás közvetlenül a külföldi pénznemben kezelt összeg ellen is benyújtható. Pénznemek közötti átváltás esetén a terhelést végző pénzforgalmi szolgáltató által jegyzett - a pénzforgalmi számla megterhelésének napján érvényes - devizavételi árfolyamot kell alkalmazni. Ha pedig a megbízás teljesítése a Vht. 79/D. §-ában foglaltakba ütközne, a pénzforgalmi szolgáltató ezt a tényt

⁵⁹ Vht. 82/A. § (1) bekezdés

haladéktalanul köteles közölni a végrehajtóval. E körben csupán vissza kívánok utalni a végrehajtás alól mentes összegek vonatkozásában a korábban kifejtettekre.

Lényeges kérdés, hogy a megbízás milyen gyakorisággal adható ki a bankszámla terhére. E körben a Vht. 82/A. (5) bekezdése tartalmaz rendelkezéseket. Eszerint, amennyiben a megbízás nem vezet vagy csak részben vezet eredményre, úgy azt a végrehajtó egy alkalommal hivatalból ismét benyújtja. Ki kell emelni, hogy ez a Vht. eltérést nem engedő szabálya, így a végrehajtónak nem csak joga van hozzá, hanem kötelessége a megbízás egy alkalommal történő ismételt benyújtása az említett esetben. Ezt követően a végrehajtó a hatósági átutalási megbízást a végrehajtást kérő erre irányuló kérelmére akár több alkalommal ismételten kiadja. Gyermektartásdíj-követelés esetén - ide nem értve a Vht. 165. § (2) bekezdése szerinti, közjegyzői okiraton és a fizetési meghagyáson alapuló tartásdíj-követelést - indokolt esetben hivatalból, akár több alkalommal is ismételten benyújtja.

A Vht. 82/A. § (6) bekezdése szerint ha az adós elévülésre hivatkozik, a végrehajtó betérjeszti az iratokat a végrehajtást foganatosító bírósághoz, amely elévülés esetén a végrehajtást végzéssel megszünteti. Az elévülés bejelentése nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a megbízás teljesítésének kötelezettsége alól.

Ebben a körben logikailag indokolható, hogy az elévülés adós általi bejelentése nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a megbízás teljesítésének kötelezettsége alól. A megoldás jogpolitikai indoka, hogy a pénzforgalmi szolgáltató nem jogosult az elévülési kifogást érdemben vizsgálni, ugyanakkor a végrehajtás hatékonyságát veszélyeztetné, ha az alaptalan elévülési kifogás előterjesztése megakaszthatná a végrehajtási eljárást.⁶⁰

A hivatkozott normát az elévülésre vonatkozó általános Vht.-szabályokkal összhangban kell értelmezni, így a végrehajtást az elévülésre való hivatkozás esetén ugyanolyan eljárási rendben lehet megszüntetni a hatósági átutalási megbízás tekintetében is, mint általában. Ennek megfelelően nempéres eljárásban a végrehajtás foganatosítása során a Vht. 41. §-ának megfelelő alkalmazásával az adósnak a végrehajtást kérő által nem vitatott vagy elismert elévülési kifogása alapján helye lehet

⁶⁰ Dr. Balogh Olga, dr. B. Korek Ilona, dr. Császtai Ferenc, dr. Juhász Edit: *A bírósági végrehajtás (HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2009.)* 153. o.

a végrehajtás megszüntetésének, illetve korlátozásának. Azonban, ha a végrehajtást kérő az elévülés bekövetkeztét vitatja, akkor az elévülés jogkövetkezményeit csak a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránt indított perben lehet levonni.⁶¹

A rendelkezés tekintetében ki kell emelni a bírói gyakorlat köréből a BDT2018. 3875. számú eseti döntést, amely szerint, ha az adós a végrehajtási jog elévülésére hivatkozik, a végrehajtást foganatosító bíróság kérelemre - elévülés esetén - csak a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg végrehajtása (végrehajtói inkasszó) vonatkozásában szüntetheti meg a végrehajtást. Minden más esetben az adós a végrehajtási jog elévülésére alapított igényét végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben érvényesítheti.

Végezetül a Vht. 82/A. (7) bekezdése előírja, hogy amennyiben a fizetési számla adatai ismertek, mert akár a végrehajtható okirat tartalmazza azokat vagy egyébként, akár más ügyből kifolyólag rendelkezésre állnak (és helye van hatósági átutalás megbízás kiadásának!) a végrehajtó a végrehajtható okirat kézhezvételét követő két munkanapon belül kiadja a megbízást, öt munkanapon belül pedig postai úton kézbesíti a végrehajtható okiratot.

Ha a végrehajtásban érvényesített követelés és a végrehajtási költségek a fenti intézkedés alapján teljes egészében megtérültek, a végrehajtási eljárásban befolyt összegek kifizethetők és a végrehajtás befejezhető. A kifizetésre a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított 15 napon belül kerülhet sor. Ha a megbízás eredményeként befolyt összeg még a végrehajtási eljárás elején fizetendő költségrészt sem fedezi, a végrehajtó felhívást ad ki a költségrész megelőlegezésére és az általános szabályok szerint folytatja az eljárást.⁶²

Utalva a korábban kifejtettekre a végrehajtást kérőnek, amennyiben előtte ismert, azért is érdemes közölnie a fizetési számlára vonatkozó adatokat, mert eljáró végrehajtó a végrehajtási költségelőleg megfizetését megelőzően megkeresést nem adhat ki a Vht. 47. § (1) bekezdése szerint, így a Vht. 82/A. (7) bekezdésének alkalmazására gyakorlati lehetőség csak akkor nyílik, amennyiben már a végrehajtható okiratból ezek az adatok kiderülnek.

⁶¹ *Bíró Noémi / Gyekiczky Tamás / Kapa Máttyás / Nádás György / Rab Henriett / Zoltán Hunor / Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvényhez, 182. o.*

⁶² *Vht. 82/A. (7) bekezdés*

4. Takarékbetét végrehajtás alá vonása

A teljesség igénye érdekében röviden szót kell ejteni az adóst megillető takarékbetétek, mint pénzeszközök végrehajtás alá vonásáról.

A Vht. 83. §-a szerint a pénzügyi intézménynél elhelyezett betét, takarékbetét, valamint a róla szóló betétkönyv és más okirat - a 79/A. és 79/D. §-ban foglalt esetet kivéve - korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható. A részletes szabályokat a betétek és takarékbetétek végrehajtásáról szóló 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet tartalmazza.

A végrehajtó a bemutatóra szólóan elhelyezett betétet a betétokirat lefoglalásával, a névre szólóan elhelyezett betétet - függetlenül attól, hogy a betétokirat lefoglalásra került-e - a pénzügyi intézményhez intézett felhívásával vonja végrehajtás alá. A bemutatóra szóló betét lényege, hogy - miként minden egyéb, bemutatóra szóló egyéb okirat, például részvény esetében - a betét fölött a bemutatója rendelkezhet. Nagyon fontos kiemelni, hogy csak a bemutatóra szóló betét esetében feltétele a végrehajtás alá vonásnak a foglalás. Ez megtörténhet, és kívánatos, hogy megtörténjen a névre szóló betét betétokirata esetében is, de nem esszenciális aktus, ugyanis a végrehajtónak a pénzügyi intézményhez intézett felhívásával történik a végrehajtás alá vonás a névre szóló betétek esetében. A végrehajtó a lefoglalt betétokiratot a foglalást követően magához veszi, és azt a betétokirat átadásáig elzárva kezeli. A betétokirat ingó dolognak minősül a Vht. rendszerében, így a foglalására az ingófogalás szabályait kell alkalmazni. Ezt követően a végrehajtó megkeresi a pénzügyi intézmény betétokiratot kiállító fiókját, ha a felhívások kezelésére valamely fiókját jelölte ki, akkor pedig a kijelölt fiókját, és 15 napos határidővel a betét összegének a végrehajtói letéti számlára történő átutalására vagy a részére történő kifizetésére, illetve a pénzkövetelés biztosítására hívja fel a pénzügyi intézményt. A pénzügyi intézmény a végrehajtói felhívás teljesítéseként köteles a betétnek - a pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződésben e pénzügyi műveletre meghatározott díjjal csökkentett - összegét a végrehajtói letéti számlára átutalni vagy a végrehajtó részére kifizetni akkor is, ha a kifizetéshez eredetileg kikötött egyéb feltételek teljesítése vagy közlése nem történt meg, és - a teljesítésről - az átutalt vagy kifizetett összegnek, továbbá a betétokirat, betétes adatainak feltüntetésével - a végrehajtót tájékoztatni. A folyamat következő fázisaként a végrehajtó a betét összegének a kifizetését, átutalását követően a végrehajtás során befolyt összegek kezelésére

vonatkozó szabályok szerint jár el.⁶³

VII. Záró gondolatok

Az 1994. szeptember 1. napján hatályba lépett Vht.-t a hatályba lépésétől eltelt majd 30 év alatt számtalan alkalommal módosították. Ez a rendkívül sok - esetenként nem megfelelően átgondolt - változtatás megbontotta a törvény eredeti egységét és nem mindenkor kellően átgondolt, hanem a pillanatnyi társadalmi és politikai problémák által motivált, rövid életű és nem feltétlenül az eredményes végrehajtást szolgáló rendelkezések beiktatását jelentette.

A dolgozatban igyekeztem bemutatni a munkabérré és egyéb járandóságra, valamint a pénzügyi intézménynél elhelyezett összegre vezetett végrehajtás szabályait a vonatkozó végrehajtói és bírósági gyakorlat mellett, továbbá néhány, a gyakorlatban felmerült problémát felvetni. Emellett kihangsúlyozni a végrehajtás e két módjának jelentőségét, különösen felhívva a figyelmet az arányosság és fokozatosság elvére, valamint a költséghatékonyságra is e körben.

Úgy gondolom, hogy rövid időn belül indokolt lehet a Vht. majd három évtizedes gyakorlatának átfogó és elmélyült elemzését követően egy, a modern kornak megfelelő, de a gyakorlat tapasztalatait és a több évtizedes hagyomány jól bevált módszereit is figyelembe vevő új végrehajtási törvény megalkotása.

⁶³ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest 2009; 124-125. o.